

NEPŪNIK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Ne beszéljünk róla...

A keresztény világ nagy ünnepe előtt elhalkulnak a dübörgő gépek, csendesebb lesz az élet lendületes ritmusa. Pihenni fog a világ. Nehány napig nem fog dolgozni a keresztény világ és mert a zsidóság jó része ebben a környezetben él, mi is lelesszük a munkaszerszámot és csendes szereténységgel félreállunk, hogy ne zavarjuk az ő ünnepeiket.

A szeretet ünnepének nevezi a keresztény világ a karácsony ünnepét. Így félreállottan, az ünneprontás legkisebb célzatossága nélkül, keserű rezignációval állapíthatjuk meg, hogy soha még ennyire nem gyűlöltek egymást az emberek, mint éppen napjainkban. És nem tolakodó koldus módjára, csak úgy mi magunknak mondhatjuk, hogy ez az eredendő emberi gyűlölet soha nem tombolt oly vehemensen éppen mi ellenünk, mint az utóbbi években.

De ne menjünk vissza az elmúlt esztendő minden szenvedésének feltárássában. Még azt se hirdessük most, hogy évek óta — csak mi véreztünk. Mi voltunk azok, kelet- és középeurópai zsidósága, a mely a gyűlölet hullámaival a saját testünkön éreztük és mi voltunk az elsők, akiknek szenvedő testén először próbálták ki a gyűlölet mérgezett nyilait és mi voltunk a szenvedések első és legszerencsétlenebb áldozatai.

Soha, mióta a világ létezik és különösen azóta, amióta a „szeretett vallásának” szellemében élnek embermilliók, sőt most már százmilliók, nem dobták úgy sutba ezt az eszményt, mint éppen napjainkban. Hála a barbár isteneknek, az erőkben rejtőző Votánoknak, előretörték a sűrűből és most az egész világ ellen felvették a harcot. Most már tudja a világ, hogy mit szenvedett az a maroknyi zsidó, amely százötven évig nem tudta, hogy egy ilyen korszak is elkövetkezhet. De elkövetkezett! Széjjel-taposottan, tönkretelten téntferg a világon szerteszéjjel egy valaha boldog polgári réteg, amely német zsidóság volt egy gyűjtőnéven. Meg az osztrák zsidóság. És a cseh, meg lengyel zsidóság. Mi lett belőlük?

Ha volna bennünk káröröm, ha volna bennünk eredendő emberi rossz, akkor azt mondanánk: most már elégtétel számunkra az, hogy az egész világ tudja, mennyit is szenvedtünk az utóbbi években. Hiszen most már az egész világ a fejetejére van állítva. Ma már a Vatikán is tudja, — igaz, hogy a keresztény világ centrumában már akkor is hitték nekünk — mit is jelent ez a mai gyűlölettől telített nyomorult és szerencsétlen világ.

Attól félünk, hogy most, amikor elhalkulnak a gépek néhány napra, a világon

sok-sok üzemben tovább folyik a termelés. Azokon a helyeken, ahol gépi gyártást, golyószórót, tankot és ágyukat gyártanak. Ott nem állhat meg a munka! De ez logikus is és érthető. Elvégre a „szeretet ünnepén” nem volna stilszerű, ha a municiógyárakban leállana a munka. A gyűlölet legfőbb hirdetői éppen az emberpusztító fegyverek. Ezek gyártása nem állhat meg egy pillanatra sem. Hiszen akkor valóban győzne a szeretet! Már pedig ezt a szót ki kellene törölni a szótárakból, mint ahogy Napoleon is kitörölte a „lehetetlen”-t. Ma sincsen semmiféle, ami lehetetlen volna. Ha megtörténhet az, hogy Lengyelországban újra viselni kell a sárga-foltot, akkor nincsen addig joga a „szeretet” szót leírni a világnak, de még ajkára sem venni, amíg újra nem foglalja el méltó helyét ez a szó: **Szeretet**.

Tulajdonképpen a mai gigantikus harc ez szó körül forog. A világnak van egy része, amely tagadja azt, hogy ez az érzés létezik. A másik része — a maga módján —

helyre akarja állítani a régi piedesztálra a szeretetet. E körül forog most minden. Ha győz a szeretet, amit hinnünk kell, akkor a sárga folt és a sok vér-könny és szerencsétlenség tönkelege is elhárul fejünk telt. De ha nem? Akkor nem lesz többé soha ünnep ezen a világon! De ha lenne, akkor ez nem a szeretet lesz, hanem a barbarizmusé.

A keresztényi szeretet ünnepe és mi félreállunk. Hadd ünnepelje a világ és értesse meg végre kétezer év után, hogy nincsen szebb és magasabb eszme ezen a földön, mint éppen a szeretet. Ennek jegyében lehet csak boldog az emberiség. Ezért áhítunk mi, mint szomjas vándor a pusztában, ezért imádkozunk, hogy jöjjön el valóban a szeretet és megbecsülés világa, mert így nem bírjuk tovább, sem mi, sem az emberiség.

Ha majd a fegyvergyárakban egész éven át „karácsonyi szünet” lesz, akkor hihetünk még a jobb emberi korban, de most, amikor ezek az emberpusztító üzemek ezeket a napokat sem tudják békességesen tölteni, amikor a frontokon meghalnak emberek: addig ne vegyük a szánkra a szeretetet. Legalább ezt tegyük meg ennek a magas eszménynek. Ne beszéljünk róla.

A krakkói hivatalos lap tükrében...

A pusztulásra ítélt lengyel zsidóság

Berlin. — Ha csupán a hivatalos német rendeleteket tekintjük, amelyek a megszállott lengyel területeken élő zsidókra vonatkoznak, elég tiszta képet kaphatunk az ottani zsidóság súlyos helyzetéről. A Krakauer Zeitung, amely dr. Hans Franck fő kormányzó lapja, amelyet Dagobert Dürr, Berlin volt sajtófőnöke szerkeszt. Már az első számban programot adott a fő kormányzó, amely szerint: „**a zsidó kizsákmányolóknak nincsen többé helyük a német fennhatóság alatt levő területen.**” Ebben az első számban a munkakötelezettségről is közöl rendeletet és míg a lengyelekre 18—60 év közöttiekre vonatkozik, addig a zsidókra alkalmazott munkakényszer tekintetében nem létezik korhatár sem lefelé, sem felfelé. A vágatási tilalom is életbe lépett és aki azt áthágja, a koncentrációs táborba zárható. Külön rendelkezés intézkedik a zsidó jelvény viselésére és december 1-től kezdve minden zsidó köteles viselni a sárga foltot. Ez a rendelkezés vonatkozik azokra is, akiknek szülei voltak csak zsidók. Számos helyen a jobb felső karon karszalagokat kötelesek vi-

selni, amelyen fehér alapon kék Dávid csillag van.

Közli a hivatalos lap azt is, hogy jiddis és héber nyelvi postai küldeményeket nem továbbít, hanem megsemmisít. A kultuszadót erősen hajtják be, hogy ebből segítsék a szegény zsidókat. Még a kitért zsidóktól is behajtják az adókat, mert „kitérésükkel nem menekültek meg fajuktól”. Ahogy aposztrofálja a lap: „az adózás és munka, mint Jüda népénél általában, felettébb antipatikus előttük.”

Itt kell megjegyezzük, hogy a délafrikai zsidók hitközségeinek szervezete 10 ezer fontot gyűjtött a lengyelországi zsidók felsegítésére. A Joint is nagyobb összegeket küldött már, mert a lengyel zsidóság körében óriási a nyomor. Még a gazdaságilag jobb időkben is sok volt a nincstelen, most a háború következtében még sokkal szomorubb.

A szovjet területre menekült jobb módú zsidókat a szovjet területeire szállítják és ott gyárimunkásként kell megkeressék mindennapi kenyerüket.

Néhány szó
Temesvár előtt

A régi és a mai konferencia

Ujra összeülnek Erdély cionistái országosi konferenciára. Már csaknem két évtizede ismerjük ezeknek a cionista konferenciáknak a strukturáját. De a konferenciák lényegét, munkarendjét, a résztvevő delegátusok lélektanát is jól ismerjük.

Milyen is volt egy régebbi cionista konferencia Erdélyben? Először jöttek a „régiek”. Akik elmaradhatatlanok voltak az ilyen konferenciákról. Azok a „nagyfűjűk”, akik valóban lendületet adtak a mozgalomnak és tekintélyt is. Amikor azonban egy bizonyos lököerő őket túl és magasabbra lendítette az elnöki és hasonló állásoknál, akkor inkább a zsidó és nem-zsidó közélet terrénumain futották be karrierjüket.

Később már csak „lejöttek” a konferenciákra. Addig „feljöttek”, azután „lejöttek”, sőt leereszkedtek a cionista konferenciákba. Valami igazuk volt ezeknek a „leereszkedőknek”. Mert nivóban, lendületben, tenniakarásban nagyon lecsökkent ez a cionista szerv s nem azzá fejlődött, aminek indult.

Kezdetben volt romantikusság benne. Uj országépítés. Uj világnézet. Nem a régi mesgye, hanem az új, a történelmi adottságokkal számottevő, modern zsidó célkitűzések egyik legfontosabbika: Országépítés! Érdekes megjelenésű, jósvádájú, szervezkedni akaró és szerepelni tudó fiskálisok, meg orvosok, mérnökök, néhány kereskedő, sok újságíró és még több diák gyűlt össze. Valódi diákok és félbemaradtak. Olyanok, akik azt hitték, hogy kenyeret is kaphatnak, ha nem itt, akkor majd ottan künn, csak a certifikátokat lehessen megszerezni.

Különböző periódusok voltak. De a lelkesedés nem csökkent hosszú éveken át. Előfordult — ez is a romantikához tartozott. — hogy 300—400 delegátus 2 millió leit költött utazásra, szállodára, étkezésre, meg egyebekre és három napon át arról folyt a vita, hogy miképpen lehetne 300.000 leit felhozni egy év alatt a szervezet fenntartására.

Ez az igazi romantikusság. De azért egy, vagy két év múlva újra összejöttek és megint az a bizonyos 300.000 lei volt a fő-ütközéspont. Éjjel-nappal folyt a vita és megint elköltöttek a kérdés miatt egy-két milliócskát. De így volt szép, így volt ez „természetes.” Mert arra mindenkinek volt pénze, hogy elmenjen egy konferenciára. Főleg, hogy szónokoljon, hogy hallassa hangját, hogy majd otthon az anya, a feleség, az ideál olvassa nevét a lapokban. De praktikum az kevés volt ezekben a konferenciákban...

Most már — úgy gondoljuk, — még ennek a romantikának is vége. De annak is, hogy a régi nagyok eljőjenek. Ma már nem lehet karriert csinálni a Szövetségben keresztül. Egy kissé kiment a divalból. Meg azután ne feledjük, hogy sokan el is írádáltak. Elvégre legtöbbje 20—30 év között volt 1919-ben, ma már husz év telt el és jönni kellett volna már az új generációnak. Jöttek is az újak, de azután elmaradtak. A fiatalok, a mindent mindenkinél jobban tudók: vagy kimentek Palesztinába, — ha komolyan gondolták az országépítést, — vagy visszamentek a pult és az irodai asztalok mögé, vagy jólkereső ügyvédek, orvosok lettek. Fiatalkori bolondságnak aeklarálják, mert jó partit csináltak és ma

már négyszobás lakásban lakhatnak. Ez a cionizálás már „nem illik” hozzájuk.

A régi romantikusok, Cion örök szerelmesei, közben részben teljesen eltávoztak közülünk, jobb esetben leromlottak egészségileg, anyagilag, hajuk teli van ősz hajszálakkal és kiábrándultan néznek a cionista hivatalnoki sereg sürgése-forgása felé, akiknek az lett a fő céljuk, amit annak idején annyira „megvetettek” mindannyian: a PÉNZ.

Mennyit adnak, mennyit gyűjtenek, mennyi millió gyűlt erre, vagy arra. Csak ez a „tachlesz”, ez a fokmérő. A többi mind „smonca”. Holott valamikor volt ideális célkitűzés, hebraizáció, történelem, világnézet, országépítés, új ország a régi romokon... Ma legfontosabb, hogy mennyit gyűjtöttek, mikor és hol? ... Egy kissé túl anyagias lett az egész. Ami sok embert el is kedvetlenített.

Elmultak a régi idők. „Sachlichabb” iett a világ. De bocsánat, annyira mégsem lett azzá, hogy semmi más ne érdekelje már a cionista világot. Annyira még sem lett az egész világ cinikus, hogy csak az érdekelje, hogy hány tisztviselő mennyit és hol gyűjtött?

Általában nagyon is túlleng már a bürokratizmus a cionista közéletben Erdélyben. Régebben voltak delegátusi választások, izgalmak, „romantika”, de ma már

László Jenőt választották meg a kolozsvári orth. hitközség elnökévé

Alelnökök: Schwartz Miklós és Salamon Adolf

Amint már előre jeleztük legutóbbi cikkünkben, amelyeket a kolozsvári ortodox hitközséggel kapcsolatban írtunk, hogy a megválasztott képviselőtestület legközelebb megválasztja a hitközség új elnökségét is. Ez az elnökválasztó közgyűlés is lezajlott a legutóbbi vasárnap délelőtt 10 órakor a hitközség tanácstermében.

Az ülést Salamon Jakab, a választási bizottság elnöke vezette be. Napirend előtt Biró Andor szólalt fel és bejelentette, hogy bár bizonyos körök felkérték az elnökség vállalására, ezt ő elhárítja magától és az egység és béke érdekében a maga részéről is László Jenő megválasztását kéri. Még néhányan felszóltak, majd megkezdődött a szavazás és annak eredményeképpen a következő vezetőséget választották meg a kolozsvári ortodox hitközség elnökségként:

Elnök: László Jenő, alelnökök: Schwartz Miklós és Salamon Adolf, gondnokok: Schwartzberger Mihály, Spéter Mózes. Talmud-Tóra gondnok: Végh Márton, ellenőr: Klein Hugó, pénztáros: Finkelstein Alfréd, gondnok: Goldberger Kálmán. Tanácsosok: Grosz Herman, Klein Ignácz, Léb Zsigmond, Lévi Ignácz, Stern Herman, Stössel Lajos, Weinstein Mór, Weisz Gyula és Wohl Sámuel.

A választás után küldöttség ment az új elnökért, akit a terembe lépésekor lelkes óvációval fogadtak. Salamon Jakab választási bizottsági elnök köszöntötte majd beiktatta az elnöki tisztségbe László Jenőt, akit a közbizalom állított erre a fontos és felelősségteljes posztra.

— sajnos — senki sem érdeklődik melegebben, csak a tisztviselők Erdélyszerte, meg azok, akik egy kis szórakozási lehetőséget keresnek és találnak majd a temesvári „szép napok”-on. A világ is más lett, a kor is más, meg a cionisták is mások lettek. A régi romanciérek elmentek, visszavonultak, hallgatnak, ma már egészen mások vették át az uralmat...

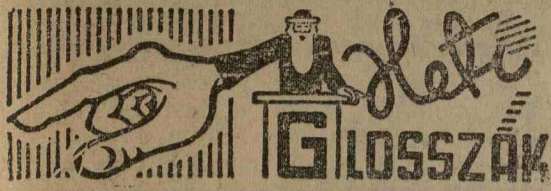
De ezek is tudnak majd alkotni. Ha akarnak! Ha lesz bennük lendület, akarat és célkitűzés. Lehetséges, hogy éppen ennél a materiálisabb fellegáznál fogva, többet is fognak tudni kiszedni az emberek zsebéből. De azért ne hagyják el a régi eszményt. Elvégre mégis kell abban valami szépségnek és „romantikusnak” lenni, hogy 1939 december 25-én Temesváron összejönnek erdélyi fiatalok, öregek, nők és férfiak és arról beszélnek, hogy miképpen kell továbbépíteni az ősuja hazát, amely ma sokkal közelebb van az emberek szívéhez, mint volt akkor, amikor elkezdtek az erdélyi cionisták az erdélyi cionizmust. Amikor megnedult a renaissance — husz évvel ezelőtt!

Csak így, csak ezzel a „fellelengéssel”, idealizmussal és romantikával lehet igazán szépet alkotni. Csak fiatalos hévvel, mert sohasem öreg pénztárnokok viték előbbre a világot, de még a cionista mozgalmata sem, (még hivatalnokok sem.) hanem csak a lelkesek, a cél nélkül lelkesedők, — az idealisták.

Hisszük, hogy ezek most is képviselik magukat Temesváron és ha valóban ott lesz közülük alig tíz vagy husz, akkor a cionista mozgalom jövője biztosítottának látszik. Nem a pénztári jelentések folytán, nem a pénzgyűjtés miatt, hanem ezekért a — romantikusakért...

— Köszönetnyilvánítás. Összes jóbarátaink és elvtársaink által kifejezésre juttatott szerencsekívánatokat és figyelemességeket ezuton melegén köszönjük Liguornik Fülöp és neje, Toplija-Mures. (Minden külön értesítés helyett.)

— Bármicvoh. Clujon meleg családi ünnepség keretében ünnepelte Wejmann Miksa fiának Andornak bármicvohját. A bármicvoh tartalmas szép beszédben tett őszinte fogadalmat és hitet, hogy a zsidóságnak és Cionnak hű katonája lesz. Glasner Akiba főrabbi üdvözlő beszéde, ami nemcsak a bármicvohnak és szüleinek szól, hanem az ősszsidóságnak, igazán mesteri szónoklat volt, ami méltán megérdemelte volna a szószerket. Érdekes megemlíteni, hogy Goldner Jhosua hittanárnak 185-ik bármicvoh tanítványa volt.

Sárga folt a csecsemőkön

Szerény, de azért a maga egyszerűségében kiáltó jellegzetessége korunknak, hogy újra viselik azt a bizonyos közepkori sárga foltot. Lodzba falragaszokon közölték a zsidó lakossággal, hogy viselniük kell a sárga foltot, mert különben halálbüntetés jár a renitenskedőknek. A hirdások szerint megrázó volt, amikor a lodzi zsidók először jelentek meg a sárga folttal az utcákon. De nem szégyellik ezt, sőt félreérthetetlen büszkeséggel viselik a megkülönböztetést, amiben tökéletesen igazuk is van. Mert abban a korban, amelyben újra sárga foltot visel a zsidó, erre büszke csak a zsidó lehet. Senki más, csak a zsidó! Oh, milyen korba jutottunk? Ha lapozzuk a történelem lapjait, sok-sok lapot kell visszafelé forgassunk, amíg eljutunk — a sárga folt-hoz. Most kilépett a hideg lapok közül, amelyekről azt hittük, hogy talán tulozák a zsidók üldözését. Most kiderül, hogy gyermekjáték volt minden közepkor ahhoz képest, amit most produkálnak egy eszme megszállottjai.

Minden lengyel városban más és más formája van a sárga foltnak. Van ahol háromszög formája van és a vállon kell viselni, míg Lodzban karszalag formájában. Ami pedig felteszi a koronát az összes hirdásokra az, hogy még a kocskban fekvő vagy ülő csecsemőknek is viselni kell a sárga foltot. Ha korunkat majd jellemezni akarják késői korok tudósai, úgy véljük, hogy nem kell írni nekik semmi technikai vívmányról, sem a Maginot, sem a Sigfried vonalról, mert ezek nem adják korunk lényegét, csak technikáját. Nem kell a rádió sem és a televízió. Nem kell a repülőgépről írni

majd, meg egyebekről. Csak ennyit: volt egy kor, amikor az emberek 1939-et irtak és akkor a zsidó csecsemőknek is sárga foltot kellett viselni. Dicső kor ez, nagyszerű elgondolások csodás kora. A legszébb XX-ik századbeli találmány: sárga folt a palyákon. Sárga folt a csecsemőkön. Köszönjük neked drága emberiség...

Ruppert és Rassay

A magyar parlamentben újra vita volt a zsidóságról. Vozáry Aladár újra „megfelelő” hangnemben szólalt fel a felvidéki zsidók ellen. Már ami az ő szempontjából megfelelő. Vozáry képviselőről már többbizben megirtuk, hogy egészen másképpen beszélt, amikor az „Öslakó” című munkácsi lapot szerkesztette és együtt ült éveken át a „Csillag”-ban a többi munkácsi zsidókkal.

Most azonban egészen másképpen szónokolt, nem úgy, mint Rassay Károly és Ruppert Rezső, akik utolsó mohikánjai a régi magyar liberális szellemnek. Bródy Ernő, az egyetlen zsidó képviselő nagyon bátran beszélt. Kijelentette, hogy nem riad meg egyetlen nyilas fenyegetéstől sem. — Engem Budapest polgársága küldött ide és én teljesíteni fogom kötelességemet mindenkivel szemben. Elvégre Bródy Ernő zsidóember is, akinek kötelessége a bátor kiállás a 600.000 főnyi magyar zsidóságra.

De Ruppert Rezső bátran megmondta, hogy a felvidéki magyarságnak

ereje abban volt, hogy összetartott felekezeti és foglalkozási, meg osztálykülönbség nélkül. Végül kijelentette Ruppert, hogy „humanizmussal ellenkező törvényeket hozni nem szabad”.

Erre az elnök Ruppertet rendreutasította, mert a magyar képviselőház nem hoz a humanizmussal ellenkező törvényeket.

Nos hát mi-erre mégis közbeszólunk. Az elnök urnak ugyan ezt kellett mondani, de nem hisszük el, hogy ne tudnák maguk a parlamenterek is, hogy bizony a két zsidótörvény minden, csak nem humanus. Igenis, ezek a törvények ellenkeznek a humanista felfogással, ahogy azt Ruppert Rezső jól megmondotta. Aminthogy bátran megmondotta azt is, hogy a zsidók hibáit nem lehet általánosítani.

Rassay Károly pedig más alkalommal szólalt fel. Szintén bátran és erélyesen. Ők, az utolsó mohikánok, akik hirdetik az ősi magyar liberális felfogás nagyszerűségét, amelytől annyira eltérnek, a mai vezetők, a nyilasok és az azokkal szimpatizáló kormányterfiak...

Ujra visszatérnek az olasz zsidók...

Amikor megkezdődött Olaszországban a zsidók elnyomása a tengely-szövetség befolyására, akkor a zsidók első kétségbeesésükben a kitéréshez folyamodtak. 1938-

Leitner Zoltán:

Találkozás a szovjet-magyar határon...

Tikkasztó meleg nyári nap volt, amikor két diák, — akik a miskolci főgimnáziumban ezen a nyáron érettségiztek — kirándulásra mentek. Az egyik diák apja nyugalmazott államvasuti mérnök, a másik: jómódú kereskedő fia. A naptárak felett nevezetes évszám díszelgett: 1918. A két fiú elválatatlan jóbarát volt és észre sem vették, hogy a mérnök fia más templomban imádja az Urat, mint a kereskedőé. A két fiú már csak azért is jóba volt, mert szülei egymás mellett laktak.

A várostól néhány kilométernyire levő Lilla-füredre mentek, amely akkor még nem volt nyaralóhely, de a kéklő hegyek, a zöldelő erdők hívogatták a közeli város fiatalosságát, hogy csak jöjjenek a természet szépségeinek örülni, nézzék meg a főúri vasgyár környékét, járják keresztül-kasul a Hámori-tó gyönyörű erdőt és álmodozzanak a régi vár romjainál. Az Avas-alján érezték a végefeléjáró háború ridegségét, de mit tudta ezt a két vidám fiatalember, akik most élvezték igazán fiatalosságukat. Jókedvűen jártak-keltek a Lillafüredi erdőben és nagy örömmel vették észre, hogy Soós Panny kirándult édesanyjával, akivel szülei is régi ismerősök. Annál jobban örvendtek ennek a találkozásnak, mert a Széchenyi-téren lakó Soósék nagy és vidám házat vittek, ahol szívesen látták a jókedvű fiatalokat. Késő este volt már, amikor visszafélezték a városba és a két fiú „felejtethetetlennek” nevezte egymás között ezt az augusztusi szép vasár-

napot. Néhány nap múltán a két jóbarát újra összehozták a Soósék házában. Szántay Sanyi, a zsidó kereskedő fia bravurosan zongorázott ugyanígyra, hogy Beleznay Pista irigykedni kezdett, mert a társaságban — Pistát szerették jobban. Őt ajnározták a kislányok is és még Soós Panny szíve is inkább felé hajlott. A diákbárságból csakhamar diákharc lett a diákszerelm miatt. Már a zsurt követő napokban is hidegebb lett a viszony a két barát között és amikor kitört az őszirózsás forradalom és Szántay Sanyi elutazott Budapestre, a két elválatatlan jóbarát, — akik nyolc évig egymás mellett ültek a gimnázium padjaiban, — nem is bucsúztak el egymástól. Harag volt közöttük, diákos harag, ami mégis egy egész életre kihathat.

Gyorsan peregték akkoriban az események. Jött a Károlyi-forradalom a maga lelkeségével, majd a szomorú emlékeztető magyar tanácsköztársaság. A kalandvágyó Szántay Sanyi meggondolatlan tizenkilenc éves fejjel elment a vörös hadseregbe és a szolnoki Tisza-hídnál egy éjszakai összetűzésnél majdnem otthagya a fogát. Amikor 1919 augusztusában vége lett a kommúnnek, akkor sikerült neki Ausztrián át Berlínbe szökni. Ez éppen évfordulója volt annak a napnak, amikor egy évvel ezelőtt a lillafüredi napok voltak.

Néhány hónapi hanyattatás után Moszkvába került egy transzporttal és rég elfelejtette a gyerekes játékot. Veszélyeket kereső férfi lett, aki szereti a katonai életet. Nem akart egy gyárban eiszűrűlni a többi munkások között, továbbra is a mozgalmas élet után vágyott, ezért katona maradt. Megtanulta az orosz nyelvet, jelentkezett a katonai akadémiára is, ahol szerették a bátor és elvhu katonát, aki fejelemet tudott tartani emberei között és felebbvalói is

megbecsülték. A „venger” hadnagy, illetőleg katonatanácsai megbízott minden tekintetben hű maradt elveihez és amikor helyreállították a vörös hadseregben a rangfokozatokat, akkor kapitány, majd őrnagy lett. Már nem is gondolt többé a miskolci Avasra, ahol a hegyoldalon terül el a temető s amikor a jó avasi szőlők levét alaposan felöntik a garatra, előszeretettel ülegetik a jó miskolci polgárok rég elhunyt ősök éppen kéznél levő karcsu, vagy széles, fehér vagy fekete sárkőveit...

Szántay Sanyi — tovaris Szontov Stefan lett és egyideig még a doni kozákok egy századában parancsnokolt...

Beleznay Pista azokat a zürzavaros hónapokat otthon töltötte. A szülői ház nyugalma nem cserélte el semmivel. Amikor a miskolciak is megismerkedtek a tanácsköztársasággal, a Pista apja, a nyugalmazott mérnök kegyetlenül szidta ezt a „pernahajder társaságot”, amely tönkre tette családját. Negyhatyjának, akinek a Nyírségben van nagy birtoka, konfiskálás alá került a földje, a budapesti miniszteriumban levő osztálytanácsos sógora pedig majdnem vész-törvényszék elé került. Az ő nyugdíját is elvették és kétségbeesetten nézett a jövő elé. De ez az uralom csak néhány hétig tartott Miskolcon, majd elfjött a nagy leszámolás ideje és akkor Beleznay Pistát összkötöttesei, előkelő rokonsága bejutatták a borsodmegyei alispáni hivatalhoz. De nem sokáig volt ott. Nem tetszett neki, hogy a ranglétrán nagyon lassan fog előrehaladni és nem volt sem kedve, sem türelme bevárni, amíg évek múltán talán szolgabíró lesz. Alig töltött néhány évet a megye szolgálatába, amikor a magyar nemzeti hadsereget szervezni kezdték és akkor jelentkezett a

ban horribilis nagy számban keresztelkedtek ki a zsidók, több mint 5000 lélek keresett „enyhülést” a katolikus egyházban, ami arányitva a zsidóság össz-lélekszámához, igen nagy számnak mondható. A kitértek legtöbbször a gazdag osztályból valók voltak, s így a hitközségek mindinkább elszegényedtek.

Az antiszemita hullám azonban azóta mindinkább ábbagyott.

A zsidók ráeszméltek arra, hogy mégsem kibírható ez az árulás. Egyik oldalon a letagadhatatlan animozitás, a másik részen pedig elárulása az ősi tradícióknak. Ennek a felismerésnek következménye, hogy mindig többen és többen térnek vissza a zsidósághoz. Egészen új visszatérési hullám indult meg, mint egy évvel ezelőtt a kitérési hullám. Ráeszméltek arra, hogy a zsidó közösség elárulása, még nem jelent nagyobb boldogságot. Sőt, az anyagi bajokon kívül még a lélek is olyan ütést kap, amelyből nem tud felocsudni. Legalább azt a lelki harmóniát tudják maguknak biztosítani. Legalább őseik tradícióihoz tudják visszatérni és gyermekeik jövőjét biztosíthatják — lelkiileg. Ezért térnek most vissza és mint szimptomát, ezt is kellőképpen regisztrálnunk kell...

A szegény embernek jó szive van

Mint a legtöbb közmondásnak, úgy ennek is mélyeséges értelme van. Minden szegény embernek jó szive van. Ez jut eszünkbe, amikor olvassuk, hogy a párisi lengyel kormányzat külügyminisztere, Zalesky gróf nyilatkozott a lublini rezervátumról. Többek között azt mondja a nemes lengyel gróf:

— A lublini zsidó „rezervátum” a sáttán talmánya. A lengyel földön létesített többi gettóhoz hasonlóan, a „rezervátum”-nak nevezett gettó is el fog tűnni, ha Lengyelország visszanyeri függetlenségét. Érthető, ha a zsidó vezetők ellenzik a rezervátum tervét.

— A lengyel kormány, amely a szabadságért harcol, megsemmisíti majd a rabszolgaságnak ezt a gettóját. Nem ismerjük el, hogy bárkinek is joga volna gettókba zárni Lengyelország lakosságát.

Ime, a nemes gróf okos és bátor szava. De grófom, — mondanánk, ha szemben állhatnánk vele — miért most? Miért akkor, amikor egy párisi elegáns szálloda halljában van módjában nyilatkozni és nem a lengyel külügyminisztérium fogadótermében? Husz éven át az Önöké volt minden hatalom és egy harminchat milliós gazdag nép országát vezették. Szuverén nagyhatalmi szereplésben tetszelegtek maguknak. Hol volt akkor ez a demokratikus hang? Hol volt az egyenjogúságnak ez a dicsőítése? Ahogy a fenköli gondolkodású lengyel főur befejezte a párisi hotelben nyilatkozatát, az külön öröm:

— A szabad Lengyelországban a zsidók ugyanazokat a jogokat fogják élvezni, mint a többi állampolgárok.

Szép beszéd és mondhatni, hogy megható. De újra kérjük, miért most gróf ur? Miért csak a szegény nincstelen embernek van jó szive? Emlékezzünk, amikor oly gazdag volt a lengyel nép, akkor kiverte a zsidó diákokat az egyeteméről, az intellektuális foglalkozásokból és sokszor még a közönséges pogromokat is elűrték. Az állatokat feltették a metsző késétől, az ökrökkel szembeni humanizmus volt a mozgóerő, csak hogy ne egyenek a zsidó milliók egy kis húst sem. Miért nem akkor voltak önök oly humanusak? Miért most, nemes gróf ur, miért most és nem évekkal ezelőtt? Ezért kétekedünk mi szavainak őszinteségében...

Avallásos zsidóság cinizmusa

Népszámlálás volt a Szentföldön. Kiderült, hogy most már 81.500 zsidó lakója van Jeruzsálemnek, a legősibb zsidó városnak. Ugyancsak közli a szochnut statisztikája, hogy a szent városnak 1916-ban

26.000 volt a zsidó lakosok lélekszáma. Ez végtelenül örvendetes. De van ennek a nagy örömmel néhány ürömcseppje is. Maga a jelentés is megállapítja, hogy míg a régi huszonegynehány ezer zsidó közül több, mint 6000 lakott a szent helyek mellett, addig ma már a háromszorosra nőtt lakosok közül mindössze alig 2000 lakik a régi helyeken.

Nézzünk szembe a tényekkel. Mit jelent ez? Semmi egyebet, mint azt, hogy míg akkor a zsidók vállalták az óváros kényelmellenségeit, az arabok közelségét, addig most az új és modern városrészek felé gravitálnak. Elfelejtik, hogy milyen fontos és magaslatos hivatás az a Szentfal és más ősrégi zsidó kegyeleti hely mellett lakni és mi is lesz, ha a szent helyek körül mohamedán és keresztény lakosság lesz többségben. Milyen furcsa is lesz. Jeruzsálemben lesz egy modern nagy zsidó városrészt aszfaltos utakkal, modern palotákkal, parkokkal és egy nyugati metropolis minden adottságaival és amikor keresni kell „Jerusolajim”-ot, akkor majd piszkos arab viskók közé kell menni, ahol életveszélyes lehet a járkálás (aminthogy az is a Szentfal körüli sikátorokban már most is). Ezen segíteni kellene, mert ha nem, úgy elvesz a szent város igazi jellege. Széles és modern utcákat, bulvárokat kapni a világon mindenütt, de igazi zsidó kegyeleti hely, mint Jeruzsálem, nincs a világon még egy. Valamikor régen a máglyákra mentek a zsidók, az eszméért, a zsidóságot, az Ő nevének dicsőségéért, most pedig ott hagyják a szent hivatást egy balkonos délkelet-lakásért, egy fürdőszobáért, vagy egyéb kényelemért. Hol a vallásos zsidóság önteláldozása? Hol a rabbinátusoknak kellő erélye? Vagy mindenki csak a más ember áldozatkésztségét várja? Hol vannak a chaluka boldog élvezői, a világnorrerek. Vagy talán az a hivatásuk, hogy a mindentől összegyűjtött pénzből, összkomfortos modern lakást vegyenek s nem az, hogy a zsidó kegyhelyek zsidó jellege megmaradjon? Furcsa világot élünk, az ebből a tényből is tisztán kitetszik. Furcsa világot...

Ludovikába. Sikeresen le is vizsgázott és mint hadnagy egy tüzérezrednél kezdte el szolgálatát. Ritkán került haza, szülővárosába, de amikor mint fiatal hadnagy újra eljutott, ifjúkori szerelme is eszébe jutott és ellátogatott Soósékhoz is. Soós Panny már eladósorba került és szívesen vették a fiatal tiszt látogatását. Szántay Sanyi még csak szóba sem került és a fiatal hadnagy ur megvetéssel értesült ismerőseitől, hogy valahova a „bolsevik” oroszok közé került s nem is tudni, hogy mi lett vele? Több hónapban, lelke legmélyén örvendett annak, hogy riválisa elűnt és amikor a Panny kezét megkérte, a szülők örömmel mondtak igent. Nem sokára megkapta főhadnagyi kinevezését, a szükséges kaució is meg volt és megtartották az esküvőt is.

Egyik dunántúli városkába kerültek a garnizonnal, ahol a tényleges tisztiek nem sok emóciót jelentő életét éltek. Pista főhadnagy jó katona volt és megfelelő környezetet sikerült biztosítani magának és feleségének. Később kislányuk is született, akít boldog örömmel nevelgettek...

Beleznay Pista az idők változásával ugyanúgy nem szerette a zsidókat, mint mások. Nem volt hangoskodó, nem „gyűlölte” a zsidókat, de nem is szerette. Igaz, hogy nem is volt alkalma összekerülni velük. Társadalmilag nem érintkeztek, csak a város előkelő keresztényeivel, sőt amikor a zsidó újoncok vonultak be a többivel, akkor sem érezte velük azt, hogy nem szereti őket. Ha egyet-egyet szigorubban is vett, akkor ezt azért tette, mert eszébe jutott a Szántay Sanyi, aki az iskolában is mindig jobban tanult, meg a Soóséknál is jól zongorázott és általában a zsidó fiúk mindég élelme-szebbek voltak, mint ő. Ez örökre kis tudatalattí fájdalmat hagyott benne, ami akkor is eszébe jutott, amikor a fiatal, keze alá kerülő fiukkal néha mégis

szigorubban bánt. De azért nagyjából mindég igazságos volt, mert apja — a régi magyar hivatálnak, — arra nevelte és arra tanította, hogy soha embertársaival szemben ne legyen igazságtalan. Lehet, hogyha a viszonyok nem ily zsidóellenes világában él, akkor: Beleznay István főhadnagy ur is más-képpen gondolkodik. De „benne volt a levegőben”, mint valami bacillus és ő sem tudott immunis lenni ettől a járványos antiszemizmustól...

Amikor ezerkilencszázharminnyolc nyarán szabadságát éppen családjával együtt a Miskolc melletti elegáns Lillafüreden, a Palota-szállodában töltötte, a portás egy reggel sürgőnyt adott át neki. A sürgönyben rövid parancs állott: Szabadságát szakítsa meg, vonuljon be ezredéhez a „prágai események miatt...” Az utóbbi kitétel nem volt a sürgönyben. Katonaságnál nem szoktak indokolni. Menni kell, mert így szól a parancs. Még egyszer megnézte a szép környéket, legeltette szemét a fákkal teli hegyoldalon, majd megebédelt az elegáns szálló színes ablaküvegekkel díszített díszes ebédlőtermében és azután az autó gyorsan röpítette a miskolci pályaudvar felé.

Beleznay főhadnagy ekkor kapitány lett és ott volt a csapatok élén, amikor azok bevonultak a felvidéki városokba. Erdeméért kitüntetését is kapott és magasabb beosztást.

A magyar kapitány ur nem ment haza ezredével, amikor vége volt a csetepaténak, mert a lengyel-magyar határon kellett tovább szolgálatot teljesíten. Ott állott csapatával akkor is, amikor megindult a német-lengyel háború. Ott fenn a vereckei

szoros körül egy kis hegyoldali házikóban volt a határparancsnokság, amelynek parancsnoka Beleznay kapitány volt. Súlyos és felelősségteljes szolgálat volt, különösen attól a perctől kezdve, hogy a menekültek megkezdtek ostromukat a határ ellen. Naponta száz és száz menekült érkezett hozzájuk és a tegnap még boldog családok nincstelenül, mindenből kifosztottan könyörögtek, hogy engedjék meg nekik a határon való átkelést.

Teltek a napok, a menekültek serege nőttön-tőtt és Beleznay kapitány azon gondolkodott a pihenés óráiban, hogy amint ez a nagy lengyel felfordulás lezajlik, szabadságot kér; mert a folytonos szolgálat már nagyon kimerítette. Még a kemény férfinak, a mindenhez hozzászokott katonának is elfacsarodott a szíve, amikor csecsemőket, aggokat látott vánszorogni, rohanni feléjük és páni félelemmel feküdtek napokig a határmenti árkokban, hogy a német bombavetőik áldozatai ne legyenek. Az ő parancsnoksága idején került oda az a szerencsétlen krakkói asszony is, aki a nagy rohanásban elvesztette egyik gyermekét, a négyéves kis Boryslavot és félőrülten rohant, mert nem tudta, mi lett vele? Teherautó gázolta-e el az országúton, vagy egy repülőbomba terítette le, vagy cigányok rabolták-e el? Vagy talán valahol egy jószívű lengyel, vagy ukrán paraszt házában nevelik, esetleg valamelyik kaitános zsidónak esett meg rajta a szíve...

Látott férjüket örülten kereső feleségeket, apákat, akik mindent otthagytak, hogy pusztá életüket mentse és gyermekeket, akik nem tudták, mi lett szüleikkel. Beleznay kapitány igazi snájdig tiszt volt, de lelke mélyén érző ember, akít nem hagyott hűdöngen a pokolnak ez az infernója, amelyet a német-lengyel háború idézett fel.

Amikor a szolgálat engedte, pihenés közben

WASSERSTROM SÁNDOR:

Reb Majse Hager

koszovi rabbi

póstás lett a szovjetben

București, december közepén. Az idő nem alkalmas arra, hogy az egész Európa nyugalmát fel-forgató világnézetek harcában a zsidóság is tevékeny részt vegyen és akár szimpátiával, akár ellenérzéssel leszögezze magát valamely harcos hitvallás mellett, vagy ellen. Az események így is keresztül-viharzanak a zsidó tömegeken, kilendítik őket otthonukból, kezükbe adják újra a már tragikus szimbólummá emelkedett vándorbotot és kihajítják őket az országutakra, ahol rémület és bizonytalanság leselkedik rájuk. Merre mennek? Hová tartanak? — az országutakat tragikus vándorai, — ki tudja megmondani? Sokan ott pusztulnak el a „Senkik földjén” és csak feltelen, apró földhányások jelzik a sírjukat, mások átvergődnek a határokon, hogy a menekült-táborok „biztonságában” vonszolják tovább életük még hátralévő napjait. Bármerre tekintünk, a zsidó sors kegyetlen változatait figyelhetjük meg, minden történelmi esemény a zsidóságon is keresztül tapos. A zsidó menekült már európai típus lett, minden országban felbuknak szomorú alakja és megpróbál újra kapcsolatot találni az élettel és a valósággal. Nehezen lehet rá felelni, hogy milyen eredménnyel jár ez a próbálkozás. Egy egész élet is beletelik, míg megoldást és nyugalmat hoz a próbálkozás. De akkor újra elkezdődik talán a nagy „földindulás”...

A Lipszani elején levő „Elite” kávéház átfizadt, homályos ablaktáblái mögött egy régi csernovitzai ismerőssémmel találkoztam össze. A személyes emlékezeinket háttérbe szorítják napjaink történelme által feladott nagy problémák és inkább ezekről be-

szélünk, ezeket taglaljuk, mert rajtuk keresztül derül némi fény arra, hogy milyen lehetőségek tárulnak az egyetemes zsidóság és így az egyéni életünk előtt is.

Csernovitzai barátom K. Ch. sokat beszél a lengyel front összeomlásáról, mert a csernovitziaknak még mindig elevenen él emléktükben az a menekült invázió, amely előntötte városukat a lengyel hadsereg gyászos megsemmisülése után. Így érkezünk el lassan, de kikerülhetetlenül oda, hogy számot vessünk Szovjetországban élő zsidóság sorsával megvizsgáljuk, — ha csak a szállongó hírek nyomán is, — az ott lakó és odakerült zsidóság körülményeit. K. Ch. közlései egyre érdekesebbekké lesznek, tanúságai mindinkább világosabban felelnek az oly sokat vitatott kérdésre: hogyan él és mint helyezkedik be a szovjetviszonyokba a lengyel zsidóság és milyen szerepet juttatnak a vallásos zsidóknak az új hatóságok.

A MENEKÜLTEK VISSZAINDULNAK

— Amikor a rohamosan előretörő szovjet csapatok elfoglalták a Románia határmenti lengyel területeket, — beszél K. Ch. csernovitzai barátom, — hirtelen megállott a tömeges emigráció a volt Lengyelország felől. Egyrészt azért, mert a szovjet határőrök most már igazoltatni kezdték a határátlépőket és előzetes vizsgálatnak vetették alá őket, másrészt azért, mert a tömeges menekülésnek főoka a német okkupációtól való félelem volt. Ezután már csak szórványosan érkeztek Csernovitzba menekültek, ezek is főként a „zöldhatáron” keresztül.

— Azok a hírek, amelyek időközben szovjet-

területről érkeztek, őszintén megvallva ellentmondóak voltak. Egyes verziók arra utaltak, hogy a szovjet hatóságok nem folytatnak megtorló intézkedéseket még azokkal szemben sem, akik előzőleg olyan politikai szervezetben fejtették ki tevékenységüket, amelyek szögesen ellentétben állottak a szovjet-ideológiával. Így például a „BUND” zsidó szociálista szövetséget, mely a 2-ik internacionálé alapján állva, kifejezetten antikommunista tevékenységét fejtett ki, feloszlatták ugyan, de vezetői ellen nem indítottak eljárásokat. Ugyanez áll a cionista szervezetekre is. Betiltották a cionista tevékenységét, de az egykori cionista szervezet tagjai ellen nem folytattak üldözést.

— Más hírek viszont kedvező jelekről számoltak be. Ez pedig az volt, hogy az oroszok egycsapra véget vetettek az antiszemita üzemeknek és minden antiszemita izgatást ellenforradalmi tevékenységnek minősítettek. A csernovitzai menekültek részint szorongással, részint megkönnyebbüléssel fogadták a híreket, akár zsidók voltak ezek, akár lengyelek. Röviddel ezután egész átmenekült csapatok kérték a román hatóságoktól, hogy engedjék meg számukra a hazájukba való visszatérést. Amint annak idején erről a lapok is beszámoltak, a román hatóságok készséggel teljesítették a menekültek kérését. A Csernovitzban élő menekültek száma lassan fogyatkozni kezdett. Sokan voltak, akik csak a háború rémségei elől menekültek a lengyel földről és most, hogy az ágyuk nem dörögtek többé és a repülők nem szórták a békés városok és községek

mindég a dunántúli csendes kis otthonra gondolt. Milyen jó is lenne ott ülni felesége és gyermeke társaságában és milyen jó is volna elmenni özvegy édesanyjához az Avas aljára...

Ujabb fordulat következett. Már-már azt hitték, hogy a volt lengyel határ helyett a német határ lesz, amikor az oroszok léptek be a háboruba és megkezdtek gyors előnyomulásukat a magyar határ felé. Alig tel el néhány hét és Belezna kapitány őrtápló katonái észrevették, hogy a régi lengyel határőrök helyén orosz járőrök kezdenek feltűnni. Még csak szórványosan látszottak és akkoriban jelentették mindkét oldalon a hivatalos kommunikációban, hogy „a magyar és orosz csapatok még nem vették fel az érintkezést egymással”.

Néhány nap múlva parancsot kapott Belezna kapitány, hogyha az oroszok közelednek és fel akarják venni a kapcsolatokat, akkor magyar részről ő jelenik meg és szabályszerűen hajtsa végre a parancsot...

Egy hajnali órában, amikor hatalmas ködgomolyagok rohantak a Kárpátok bércei fölött, jelentették a határőrök, hogy egy kisebb orosz csoport közeledik a határ felé. Belezna kapitány több tiszttel együtt előre ment, hogy éppen a félúton találkozzanak.

Gondot okozott a tiszteknek, hogy milyen nyelven vegyék fel az érintkezést? Már ismertek a magyar tisztek néhány orosz-rutén szót is, de az nem elég ahoz, hogy hivatalos küldetésben megértessék egymást. Végül elhatározták, hogy németül fognak beszélni.

A két tisztcsoport fehér kis zászlókkal közeledett egymás felé. Belezna kapitány közben egy kül-

dönc után megtudta, hogy a tiszti, aki vele tárgyalni fog, őrnagyi rangban van. Feszesen szalutáltak egymásnak, majd megszólalt a magyar kapitány német nyelven:

— Herr Major... — és elmondotta azt, amire felsőbb utasítást kapott. Az orosz tiszti mereven állott, előbb egy szót sem szólt, majd azt válaszolta jóízű zamatossággal magyarul:

— Sohse törje a nyelvét kapitány ur a némettel, beszélhet velem nyugodtan magyarul, hiszen jómagam is magyar volnék, igaz, hogy az orosz hadsereg tisztje lettem...

Belezna majdnem hanyatvágódott a meglepetéstől, amikor ezeket a szavakat hallotta. Rendkívül meglepődött, majd hirtelen eszébe jutott, hogy sok magyar tiszti és fogoly maradt ott annak idején a világháboruban, akik fogságukat nem hagyták ott, hanem ott maradtak. Valószínűleg ez a tiszti is azokból az őtmaradtakból való.

Az előbbi merevség felengedett. A két tiszti ott a kis híd mellett, amely a két országot elválasztja egymástól, melegen keztszorított egymással. A két tiszti küldöttség távolabb állott és így nem láttak mást, csak azt, hogy mindkét vezető tiszti elmosolyodik és folyékonyan beszélnek egymással:

— Amint látom, kapitány ur, csodálkozom, hogy jól beszélnek magyarul, ezért megmondom, hogy én azért beszélek jól ezen a nyelven, mert — miskolci fiu vagyok. A magyar kommun után kikerültem Moszkvába és most aktív szolgálatot teljesít őrnagya vagyok az orosz hadseregnek.

— Őrnagy ur miskolci? Miskolci? — kérdezte kétszer egymásután és a szíve hangosat dobant. — És hogy hívják illetőleg, hogy hívták — valamikor?

— Most Szontov őrnagy vagyok és azelőtt Szántay Sanyi voltam...

— Szántay Sanyi?!... akkor szervusz kedves egyetlen barátom, mert én a Belezna Pista vagyok... — ilyen ölekezést még nem láttak azok a környező öreg hegyek, ami ezután következett. Így talált egymásra a két ifjúkori barát... ilyen körülmények között... mint két hadsereg tisztje... az egyik a messzi Moszkva kiküldöttje, a másik Budapesté...

A kísérő tisztek és a legénység majd megmeredtek a látványtól. Ez azután igen! Ez igazi magyar-orosz barátkozás. Amikor néhány perc múlva már egymást ölegetik a szigorú és rohamisakos tisztek... ez igen... ez már jó jele a távoli jövő „örök békéjének”...

Amikor megtudták a többiek, hogy mi történt, ők is örvendtek és a magyar küldöttség meghívta az orosz tiszteket, hogy jöjjenek az első menedékházba, ahol azután barátságos forró tea és bor mellett sokáig el is beszélgettek egymással. Különösen a két vezető tiszti beszélt sokáig az elmúlt két évtized örömeiről és bánatairól.

Csak akkor komorult el egy pillanatra Szontov őrnagy arca, amikor megtudta, hogy Soós Panny a magyar kapitány felesége lett. De azután arra gondolt, hogy Alexandrovna Nadja asszony, az az álmódó szőke szláv szépség mennyire várja férjét a nagy orosz metropolisban. Elmosolyodott és szeretettel veregette meg régi barátja vállát:

— No és mond már, kedves Pistám, mikor járál utoljára — Lillafüreden. A mi kedves kirándulóhelyünkön, ahol bizonyára most is oly szépen csillog a Hámori-tó vize, mint egykor, amikor mi járunk holdog gondtalanságban együttesen arra felé?...

féle pusztító bombákat, szívesen visszatértek szülőföldjükre.

A SZOVJET, MINT AZ ÚJ ZSIDÓ TÖMEG-EMIGRÁCIÓ SZINHELYE

Beszélgésünk itt félbeszakad. Új ismerősök érkeznek az asztalunkhoz új hírekkel, történetekkel, de mindegyiknek ajkáról felhangzik végül a már megszokott kérdés: Mi lesz? Mosolyognom kell, mikor újra és újra ezt a stereotíp kérdést halom, mert mindenki úgy teszi fel, hogy eleve tudja, nem lehet megnyugtató, vagy kielégítő választ adni rá. — Mi lesz? Hányszor kértem ezt magamtól is anélkül, hogy saját kérdéseimre is felelni tudnék...

Keringünk a kérdések és problémák körül, de minduntalan vissza érkezünk a szovjetben élő zsidóság életének vizsgálatához. Elvégre bárhogyan is érezzük a szovjet irányába és bármilyen legyen világnezetű állásfoglalásunk, valamit nem szabad elfelejtünk:

korunk legnagyobb méretű zsidó emigrációja pillanatnyilag Szovjetországra felé irányul és itt él a világ zsidóságának egyik legjelentékenyebb hányada.

Ezt a tényt nem hagyhatjuk figyelmen kívül és számot kell vetnünk azzal a valósággal is, hogy Oroszország nagyszámú zsidó menekült bevándorlást tett lehetővé úgy az okkupált német területeiről, mint az innen a baltiállamokba emigrált zsidóság számára. Sőt legutóbb Litvániával történt megegyezése szerint közel százezerre rugó Litvániába menekült és litván zsidót fogadott be csere útján, akik helyett a szovjet területről litvánokat adott át.

Ezekről a kérdésekről beszélünk, amikor K. Ch. veszi át újra a szót és felemlít egy nevet, amelynek hangzása nagyon is ismerős a zsidó ügyek, de főként a chasszidizmus iránt érdeklődők körében.

Ez a nev: RAV MAISE HAGER, koszovi rabbi, aki a wizenski Hager rabbidinasztia másik testvér-főágának egyik tagja és aki Koszovnak a szovjet csapatok által történt megszállása után is helyén maradt, hogy továbbra is ellássa rabbihivatalát.

A név említése megragad, hisz a ma élő nagy rabbidinasztiák egyik legnagyobb és legkiválóbb képviselőjéről van szó. Érdeklődni kezdtek Rav Maise Hager koszovi rabbi felől, de ez már felesleges is. Barátom, kérdés nélkül is beszél és szavai nyomán már-már világosság derül a nagy kérdésre; milyen a szovjetben élő zsidóság helyzete.

RAV MAISE HAGER KOSZOVI RABBIT MEGIDÉZIK A HATÓSÁGOK.

— A történet, amit elmondok, — mondja, — egészen hiteles. Érdeklődtem a hír valóságára felől a wizenski rabbicalád egyes tagjainál is, akik szintén megerősítették, sőt hozzáfűzték, hogy maguk is ilyen értesítéssel rendelkeznek. (Főszerkesztőnk cikkének vétele után szerkesztőségünk külön is összeköttetést keresett a váradi wizenski rabbiudvarral, ahol az alábbi közléseket valóban megerősítették. A szerkesztőség megjegyzése.)

— Miután Koszov közigazgatását átvették a szovjet csapatok és megválasztották a községtanácsokat, rendezés alá került az eddig ottélő polgárok társadalmi elhelyezkedése is. Különösen a szabadfoglalkozásuk helyzete volt bizonytalan és ezeknek körülményeit vizsgálták felül a községtanácsosok. A koszovi zsidóság lélekszáma 5000 családra rug és közöttük igen számos a bizonytalan foglalkozású. Sokat közülük jelentkezésük után elszállították Oroszország belsejébe, ahol ipari központokban találtak elhelyezkedést.

— Egy napon a szent életű Reb Majse Hagerhez egy sisakos szovjetkatonára állított be és érdeklődött hollété iránt. Majse Hager bent volt a szobájában.

— Körülötte néhány hibe ült és egy megkopott bőrfedelű foliás fülé hajoltak. Reb Majse Hager tanult. Tanult — szívvel, lélekkel, áhitattal... Ugy mint a lengyel uralom alatt és mint a szovjet megszállás után. Az ő életformája nem változott meg, nem akarta, hogy megváltozzon. Reb Majse Hager az élet minden viszonyai között utolsó lehetőséig tovább akarta szolgálni régi URÁT... A talmudfoliás fülé hajolt, amikor belépett szobájába a sisakos szovjet katona...

— Hager Majse becsent, halvány arcára egy rö-

vid pillanatig megdőbbenés rajzolódott, amikor a katona belépett. De hirtelen kiegyenesedett és kérdő tekintetét vetett az egyenruhás férfira.

— A katona iráscsomót vett ki zsebéből és hivatalos hangon felolvasta a rabbi nevét. A rabbi felállt, ellépett az asztaltól és a katona felé ment.

— Én vagyok, — szólott a katonához és elhallgatott. Érezte, hogy sorsa ebben a pillanatban fordulóponthoz érkezett.

— Idézem van az ön számára, polgártárs, — szólott a katona és átadott egy ívet Reb Majse Hagernek aláírás végett. A rabbi szó nélkül átvette az írást és aláírta az ívet. Megkönnyebbülés sóhaja szakadt fel belőle, amikor a katona tisztelgett, megfordult és elhagyta a szobát. Ha nem kell azonnali a katonával mennie, akkor talán Isten segítségével, nem lehet olyan nagy baj... Akkor talán nem lesz semmi bántódása, hiszen híveinek sem volt...

— Az idézés másnapra szólt. Huszonnégy óra múlva kellett Reb Majse jelentkezzen a község házában. Ez a huszonnégy óra azonban egy örökkévalóságnak tűnt. Vajjon mit akarnak tőle, a község rabbijától? Mit vétett vajjon, vagy mi a vád ellene? Feljelentették volna, vagy... a kérdéseknek és feltevéseknek nem akart vége szakadni, míg másnap Reb Majse Hager kilépett háza kapuján s lassu lépteit a község háza felé irányította. Családja és hívei elakarták kísérni a rabbit az utra, de ő tiltakozott. Egyedül megyek, — mondta, — ti itthon maradtok. Bizzunk az Örökkévalóban...

MAJSE HAGER MEGJELENIK A KÖZSÉGHÁZAN

— Reb Majse Hager belépett a község háza kapuján, kezébe tartotta az idézést és megvárta, amíg szólítják nevét. Nem sokáig kellett várakoznia. A hivatali helyiségben, ahová belépett, már vártak rá. Hármán ültek az íróasztalnál, amely előtt Majse Hager tisztelettudóan megállt.

— Neve? — kérdezte hivatalos hangon egy szovjettiszt.

— Majse Hager.

— Foglalkozása?

— Rabbí...

— Rabbí? — kérdezte elnyújtva a tiszt. — Rabbí? Ilyen foglalkozási kategóriát nem ismerünk.

Reb Majse Hager hallgatott.

— Dolgozik valamit? — kérdezte újra a tiszt.

— Nem.

— Akar dolgozni? Akar valamit foglalkozást?

Reb Majse Hager talán nem is tudta, mit tesz, mikor fejével igent intett. A szovjettiszt ekkor oda fordult Ivan Ivanovicshoz, a koszovi földművesek vezéréhez és őt kérdezte meg: Van-e valami betöltetlen állásunk Majse Hager számára?

Ivan Ivanovics eltűnődött kissé. Ráemelte szemét Majse Hagerre, akít jól ismert gyermekkorától. Széld embernek tudta, aki ma szerinte téves utakon is, de a szegénységet szolgált. Segíteni akart rajta.

— Levélhordóra volna szükségünk, — felelte rövid szünet után a tisztnek.

A tiszt azonnal Hagerhez fordult és katonás rövidséggel tette fel hozzá a kérdést:

— Akar postás lenni, Majse Hager?

Reb Majse Hager újra nem szólt, csak beleegyezően rázta fejét.

— Nos akkor Ön mátol kezdve állami szolgálatba lép, — folytatta a tiszt. Holnap reggel jelentkezik a postahivatalnál, átveszi tisztét és fizetését hetenként folyósítják. A tiszt elhallgatott, majd mikor észrevette a rabbi zavarát, így folytatta: — Szakálát megtarthatja, ehhez semmi közünk. Sőt magánéletét is úgy folytathatja, ahogy eddig tette. Ezzel sem tördődünk. A fontos csak az, hogy tevékenysége magánéletében is összhangba legyen állami hivatalával, azaz... ne konspiráljon az állam ellen... A többi az Ön dolga. Csak a levelek legyenek pontosan kézbesítve... Végeztünk, polgártárs. Jó napot.

Kényelmes Pensió!
Elsőrendű or. kóser vendéglő és bodega
Gelbstein-nál, București
Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39
Olasó és pontos kiszolgálás!

Megszabadulhat
a ruhájára ráhulló kellemetlen fejkorpától, ha

„HEINRICH“
PETROL-
szappant
használ.
Megszünteti a
hajhullást és
korpázást.
Kapható minden
szaküzletben

Reb Majse Hager már nem volt csüggedt és fél-szeg, kiegyenesítette magát, megfordult és biztos léptekkel távozott.

MAJSE HAGER, ISTEN SZOLGÁJA KÖZVETIT EMBER ÉS EMBER KÖZÖTT

Háza népe nyugtalanul várta. De Majse Hager arckifejezésében volt valami, ami megnyugtatólag hatott. — Isten megsegített, — ez volt első szava, mikor belépett háza kapuján. Kérdő tekintetek szegződtek rá.

— Postás letterem... a leveleket fogom hordani...

Felesége halkán felzokogott, hívei közül néhányan tiltakozó mozdulatot tettek: A rabbi postás? Nem... ez nem lehet... Mi fogjuk kihordani a leveleket a rabbi helyett...

Majse Hager felemelte kezét, amely annyit jelentett, hogy beszélni akar.

— A leveleket én fogom kihordani... — mondta. Dine dömáichise dine... az állam törvénye a törvény... Semmi sincs az Örökkévaló rendelése nélkül. Postás leszek, úgy, amint postások voltak nemzedékekre visszamenőleg őseim is...

A hívek csodálkozva néztek a rabbira. Postások voltak ősei? Hiszen minden őse és származéka rabbi volt, épp úgy, mint ő maga...

A rabbi folytatta: — Postások voltak őseim is, de azok főként Isten és ember között közvetítettek... Az ő rendelése folytán én most ember és ember között, zsidó és zsidó között, keresztény és keresztény között fogok közvetíteni.

Némán hallgatták Reb Majse Hager szavát. Arca átszemelt beszéde alatt.

— Ugy érzem, — fejezte be végül, — hogy most fogok az igaz utra lépni. Csak most lehetek igazán községem pásztora, hiszen egész nap közöttük leszek, mindennap jární fogok otthonukba, vízszem nekik a jó és rossz híreket, osztozhatok vig-ságukban és szomorúságukban...

Besötétedett. A Lipsániról idevilágítottak a fényreklámok. Barátom elhallgatott és gondolataiba mélyedt. Nem akartam zavarni. De rövid szünet után mégis engedtem kíváncsiságomnak és megkérdeztem: — No és mi lett Reb Majse Hagerrel? El-látja-e hivatalát?

— Természetesen, — felelte. — Hír szerint meg-vannak elégedve munkájával. Sőt érdekes, hogy állítólag Ivan Ivanovics intervenciójára be akarták rendelni belső postahivatali munkára, de Majse Hager visszautasította. Akkor nem fordulhatna meg naponta hívei között és nyája magára maradna...

Uj idők, uj életformák, uj valóságok. Reb Majse Hager, a nagy Reb Mendele és a világ-hírű Chaim Kaszever leszármazottjának új élet-regénye, amely talán csak most kérdődik el, hely-vény fényt sugároz abba a nagy és bizonytalan körvonalakkal bíró kérdéskomplexumba, hogyan el a zsidóság a nagy szovjet birodalom területén?...

Inscris în registrul publicațiilor per'odice prin oronanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunal Bihor, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Str. Miron Pompiliu No. 8.
Telefon: 24-40

Naplár 5700

Péntek: Tevet 10, december 22.

בֹּיַת עֵשָׂרָה בְּטַבְּת

Szombat: Tevet 11, december 23.

Heti szidra: וַיְהִי

Heti haftora: וַיִּקְרָבוּ יְמֵי דָוִד

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 4.24

gyertyagyújtás 4.34

Isztentisztelet kezdete 4.41

Szombat befejezése 5.40

A mai napon...

A mai napon bõjt van. Tévész hónapnak tizedik napja, amely arról nevezetes zsidó történelemben, hogy ezen a napon kezdte el ostromolni Nebukadnezár király Jeruzsálemet. Másfél évig ostromolta a egyetlen király nagy seregének élén a zsidók várát: szent Jeruzsálem városát. Ez nap tehát a zsidó állam alámerülésének és pusztulásának kezdetét jelenti. Elõször pusztult a zsidóság Szent-temploma, mert földjeink bünösek, bálványimádók és erõletelenek voltak. Az Örökkévaló nem nézte tovább a sok bünt, amit ellene és ember az ember ellen követett el.

Ami az embert — és különösen a zsidó embert — legjobban jellemzi az, hogy tud beszélni vágyain és ismeri az õnsanyarítás módjait. Tud akkor is éhezni, amikor éli van élestar, tud akkor is éhesen járnivalni, amikor van módja arra, hogy éhséjét lecsillapítsa. De vajjon miért nem uralodik magán akkor, amikor elköveti a hiányokat és bünöket: az égiek és a földiek ellen? Miért kell a megbánás? Nem-e volna jobb, ha már az eredendõ bünt is elkerülõnének? Vagy talán éppen azzal vagyunk emberek, hogy a csábításnak nem tudunk ellenállni? Hogy a démonok játékának ártalmakává válunk?

Tébét tizedik napja van ezen a pénteken. S bár péntek van, ezen a napon mégis bõjtölteni kell. Ekkor kezdte el az ostromolni Nebukadnezár. A történelmi adatok szerint a kegyetlen ostrom után egy és fél év múlva el is foglalta a szent várost. De vajjon most nem ostromolják a zsidóság égvárait? Vajjon most nem pusztulás és érvélel jelzi az új Nebukadnezárok útját? Vajjon nem vagyunk-e most is bünösköztök? Talán most azért tart az ostrom oly gyorsan és azért oly kegyetlen, mert rosszabbak vagyunk még ama korok embereihez is?

Nem-e imádunk idegen isteneket, a földet, ammont, amiért mindent áldozunk? Nem-e keressük a földi élvezeteket, nem-e vágyunk át a „ne szedj kamatot” és a „ne artds a munkás bérét másnapig” — törvényeit? Adunk-e eleget az árváknak és özvegyeknek? Nem-e vagyunk szükmarkuak, szõzõk, sokszor hidegek és kegyetlenek? Vajjon nem-e kell most arra gondolnunk,

hogy új kor Nebukadnezárai bünöinkért ostromolják nem „kõbõl,” hanem gyenge „vályogbõl” épült otthonunk gyõnge falait?

Legyen elég a bünökbõl és legyen elég az ostromból. Megadjuk magunkat és bõjtölünk, vezeklünk, de ne egy napig vezeklünk, hanem egy életen át, hogy elháruljon végre a sõtét végét a zsidó milliók feje felõl...

— Lapunk legközelebbi száma a karácsonyi nyomdai munkaszünet miatt január 5-én jelenik meg.

— A Joint 25 éves jubileuma. Az amerikai Joint a napokban ünnepelte fennállásának 25-ik évfordulóját. Ez alkalommal közlik, hogy a Joint fennállása óta 150 millió dollárt fektetett be különbözõ zsidó telepítési müveletekbe. A Joint jubileuma alkalmából több mint 200 zsidó és nemzsidó vezetõ személyiségtõl kapott üdvözlõ táviratot. Üdvözölték a Jointot a franciaországi, svájci, olaszországi, hollandiai, belgiumi, magyarországi, jugoszláviai, litvániai, törökországi, finnországi, svédországi, portugáliai zsidó hitközségek szövetségei is. A zsidó és nemzsidó személyiségek közül, akik a Jointnak üdvözlõ táviratot küldöttek, Rappard professzor, Godard szenátor, Rotschild báró, d'Vavignor Goldschmidt, Morris C. Topper és Chaim Weizmann neveit említjük.

— Az olasz faji törvénykezés a külföldi iskolákra is érvényes. Ismeretes, hogy az olasz faji törvénykezés értelmében a zsidó tanulókat kitiltották a nemzsidó iskolákból. Ez a tiltó intézkedés az olasz hatóságok legújabb értelmezése szerint azokra az iskolákra is vonatkozik, amelyeket külföldi intézmények, vagy idegen kormányok tartanak fenn Olaszországban. Így például a római és a florencei British Institute, amely az angol kormány égisze alatt iskolákat tart fenn az angol nyelv és irodalom népszerűsítésére, nem vesz fel többé zsidó diákokat, mert kerülni akarja az olasz törvényekkel való összeütközést. Ennek kiküszöbölésére azonban a British Institute külön tanfolyamokat létesített Florencében és Rómában a zsidó diákok számára. Ezek a tanfolyamok a zsidó hitközségek által fenntartott fõiskolák keretében müködnek. A külföldi iskolák vezetői óvást emeltek az olasz hatóságok rendelkezése ellen. Erre azt a feleletet kapták, hogy módjukban áll választani: vagy alkalmazkoznak az ország törvényeivel és kizárják a zsidó diákokat, vagy lemondanak nemzsidó hallgatóikról. Bizonyos iskolákban azonban megengedték, hogy a már beiratkozott zsidó diákok befejezzék tanulmányaikat. A Berlitz rendszerû nyelviskolának is megtiltották a zsidó tanuló felvételét. Az állami elemi iskolákban a zsidó tanszemélyzetet nemzsidóval cserélték ki. Külön elemi iskolákat létesítettek a zsidó gyermekek számára. Ezek az iskolák egy épületben vannak a nemzsidók által látogatott iskolákkal, azonban a nemzsidó gyermekek dél-elõtt, a zsidók délután látogatják az elõadásokat.

D. Steierné

szépségápolási intézetében a legmodernebb kezelési módszer szerint pattanásos, száraz, ráncos, zsiros, miteszeres bőrt a legrövidebb időn belül tökéletesen rendezik. Estélyi kikészítés!

Oradea.

Telefon 19-66

Piața Keg. Maria 1. (Dermata felett)

A parányi ember...

a nagy természettel szembenállva, küzd a maga nyugtalan kielégíthetetlen idegeivel és gyenge szervezetével. Bámulatos szívóssággal akarja meghódítani az egész világot. Pedig ráeszmélhetne arra, hogy ezáltal napról-napra kopik-romlik a szervezete és észrevétlenül halad a megsemmisülés felé, mert nem bírja a nagy tempót képzeletének világával felvenni és elõbb-utóbb a betegségek sorozata támadja meg szervezetének ellenálló képességét, u. m. gyomorhaja, bélzavarok, epe- és májmegbetegedések, ideges álmatlanság, szédülések és hevelések.

A világhírû amerikai „GASTRO-D.”, amely egy nemrégiben felfedezett gyõgyövény kivonatából készül, súlyos gyomor- és bélhajok eseteiben kitünõ eredményeket adott és melynek gyõgyhatását úgy külföldi, mint belföldi orvosi szaklapok legelismerõbben méltatják.

„GASTRO-D.” kapható gyógyszerárakban és drogériákban, vagy postán megrendelhetõ 140.— lej utánvét mellett Császár E. gyógyszerárakban, București, Calea Victoriei 124.

— Argetoianu beszéde a szenátusban Niemerower fõrabbról. (București.) A szenátus legutóbbi ülésén Argetoianu királyi tanácsos elnök megemlékezett a törvényhozó testületet ért személyi veszteségekrõl. Elõször Armand Călinescut paréntálta el kegyeleles szavakkal, majd az utóbbi idõben elhunyt két szenátorról, Oscar Nicolescuról s Jacob Niemerower-rõl emlékezett meg. Az elhunyt fõrabbról Argetoianu a következõket mondta: — A szünet alatt veszítettük el dr Jacob Niemerowert, az ország fõrabbiját s a zsidó felekezet szenátusi képviselõjét. Mint régi rabbinasztia leszármazottja, olyan tapintattal rendelkezett, amellyel kellemessé tette a vele való együttlétet azok számára is, akik nem voltak vele egy hitûek. Niemirower fõrabbi ezen a szõszéken is mindig megtalálta a leghelyenvalóbb szavakat arra, hogy népének aktivitását nemzetünk életritmusába illeszse. Emlékét kegyelettel fogjuk megõrizni.

Dörzsölje be influenzás, hüléses testét

DIANA

-val

— A PALESZTINAI BEVÁNDORLÁS NEHÉZSÉGEI. — Genf. Chaim Barlas, aki a háboru kitörése óta a Jewish Agency kivándorlási osztályát vezeti Genfben, a napokban Triesztbe érkezett, hogy az olasz hatóságokkal a Palesztinába irányuló bevándorlás megkönnyítésérõl tárgyaljon. Barlas tárgyalásait siker koronázta és a napokban hatszáz utassal a fedélzetén, — közöttük 70 lengyel menekülttel, — elindult Triesztbõl Palesztina felé a harmadik hajó is, amelyet a Jewish Agency bérelt ki. Triesztbõl Barlas Budapestre utazott, hogy különbözõ szervezetekkel tárgyaljon a Magyarországon tartózkodó lengyel menekültek palesztinai kivándorlását illetõleg. Barlasnak alkalma volt megbeszéléseket folytatni a pozsonyi Palesztina Hivatal egyik képviselõjével is, a szlovákiai zsidók kivándorlását érintõ kérdésekrõl. Barlas Bucurestibe is ellátogatott, ahol szintén a lengyel menekültek palesztinai kivándorlásának kérdéseit intézte. Bucuresti-i hiras szerint a Szovjetunió konzulátusa orosz beutazási vizumokat bocsát ki azoknak a lengyel menekülteknek, akik az oroszok által elfoglalt lengyel területekrõl származnak.

Uj üzlet!

Uj üzlet!

„Elysée“

CLUJ, Calea Regele Ferdinand 12
(Golya-áruházal szemben)

Tekintse meg áruraktárunkat vételkötelezettség nélkül

Női lehérműk nagy választékban

Divatsálak, divatövek, keztyűk, harisnyák, brossok, clipsek, stb. nagy választékban

Olcsó árak! — Figyelemes kiszolgálás!

— 220 KILOMÉTERES MŰT KÖTI ÖSSZE PALESZTINÁT EGYIPTOMMAL. Elkészült a 220 kilométeres műt, amely a sivatágon keresztül köti össze Palesztinát Egyiptommal. Hat hónapig tartott az építése, ezer munkást foglalkoztatott és mintegy 160 ezer fontba került. Az utnak nagy a stratégiai jelentősége. Nyolcvankilométeres sebességgel száguldhatnak rajta az autók és így órák alatt lehet csapatokat az egyik országból a másikba átdobni, ha a hadviselés érdeke így kívánja. Palesztina biztonsága megint megerősödött.

— A jisiv a lengyel zsidókért. Palesztinában felhívást adtak ki, amelyben közlik, hogy megkezdődött a lengyel zsidók anyagi támogatására indított nagy akció. A kiáltványban, amelyet Palesztina főrabbija, Fischmann rabbi, Jicchak Grünbaum, dr Smorak, Dobkin és Schapira, a Jewish Agency exekutívájának tagjai és a jisiv más magaslató egyéniségei írtak alá, emlékeztetnek arra, hogy a jisiv a nehézségek ellenére sem maradhat tétlen a lengyel zsidóságot megsemmisüléssel fenyegető veszéllyel szemben. Felhívják a palesztinai zsidóságot, hogy tegye lehetővé a lengyel zsidó menekültek Palesztinába való letelepítését. Az egész országban helyi bizottságok alakultak az akció lebonyolítására.

— UJ TELEPÍTÉSEK PALESZTINÁBAN. Natania mellett új telep épül. Hatvan törpegazdaságból tevődik össze, mindegyike 15 dunam. Németországi bevándorlók fognak benne lakni, mezőgazdaságra átnyergelő polgárok. A telepnek Bét Jicchak a neve, mert Jicchak Feierring hagyatéka tette lehetővé a felépítését. A Saron északi részében a Szochnut kölcsonéből felépült a Kefar Kupinasz husz háza. Görögországi emigránsok falva ez, akik zöldséget, gyümölcsöt, főleg dinnyét termelnek. Kefar Menachém új lakosságot kapott a Kefar Warburgba áttelepedett korábbi telepesei helyébe: negyven főnyi Somer Hacair-kibbuc szállta meg. Egy szóval a telepítési munka rendületlenül folyik.

Ezüst

menorák, gyertyatartók, serlegek, evőeszközök, templomi kegyszerek bármilyen művészi kivitelben legolcsóbb árban.

Gyártása és eladása:

„TACAMUL“
ezüstáru gyárban

CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

Emléktábla a lánchidon

Akik ismerik a magyar főváros történelmét, jól tudják, hogy át meg át van itatva zsidó kapcsolatokkal. Nincsen egy ucca, egy ház, aminek építéséhez, történelméhez valamilyen kapcsolata ne lenne a zsidóságnak. Ők — a zsidógyűlölettől átítatottak — azt mondhatják, hogy elég baj ez, mi meg azt mondjuk, elfogultság nélkül, hogy közös szerencséje volt ez a zsidóságnak és a magyarságnak. Igen, szerencséje volt mindkettőnek, mert jól kiegyensúlyozták egymást. A zsidó munkakedv nyugatiasságra és moderniségre való törekvése jó talajra talált a magyar fővárosban és így lehetett egyik legkulturáltabb és legszebb városa a világnak.

Példa erre a Lánchid történelme. Most lett 90 éves a gyönyörű alkotás, amely először kötötte össze Pestet Budával. Gróf Széchenyi Istvánnak, a „legnagyobb magyar“-nak merész elgondolása volt, amit az angol mérnök csodálatos technikával meg is oldott.

A Lánchidon számos emléktábla van, többek között szerepel egy zsidó név is, a Wodianereké. A Wodianer család akkor hathatósan közreműködött a hid létrehozásán és Rotschildékkal együtt nagyobb összeget adományoztak. A Wodianer család azóta elhagyta már a zsidó vallást, báróitva lettek, de azért nem tagadhatják le, hogy igen vallásos zsidó ősekkel „dicsekedhetnek“. A XIX-ik század első felében élt Rav Roszman Wodianer, aki a pozsonyi Chaszam Szofer tanítványa volt és „Nachlas Jehosua“ címen halachikus és agadikus könyvet hagyott hátra.

Most, hogy 90 éves a Lánchid, a Wodianer emléktábla még ott diszeleg az egyik oszlopán, emlékeztetül arra, hogy a régi időkben is mennyire hálásak voltak a zsidók és milyen szívesen vették az együttműködést a régiek. Ezzel szemben a mai nemzedék nem kéz a kézben való együttműködést, hanem a gyűlölködést ismeri. Vajon mikor leplezik le majd azt az emléktáblát, amely az új megértés és megbecsülés bajnokait fogja megörökíteni Magyarországon? Az olyanokét, mint Ruppert Rezső, Rassay Károly és a többiek, akik bátran küzdenek még ma is a világosságért.

— A Kuria is helybenhagyta a budapesti Dohány-uccai zsinagóga merénylőinek büntetését. — Budapest. A Kuria szerda délután hirdetett ítéletet a Dohány uccai bombamerénylet tettesekének ügyében. Mint emlékeztetés, múlt év február 3-án bombát dobtak a péntek esti istentiszteletről kivonuló tömegre. A bombák huszonkét embert súlyosan megsebesítettek. A törvényszék annakidején Kenyeres Jenő kereskedelmi alkalmazottat életfogytiglani fegyházra, Szébenyi-Sandl Győző műszerész tanoncot tíz évi fegyházra, Gombos-Horváth János kifutót öt évi fegyházra és Madarasi László villanyszerelőt három évi fegyházra ítélte. A Kuria helybenhagyta az elsőfoku ítéletet. Az ítélet indokolása szerint a hungarista mozgalom és az ebből alakult védelmi csoport, valamint a fekete front Szálasitól ered, aki ellen már elvi jelentőségű döntést hozott a Kuria. Kimondotta ugyanis jogerősen a Kuria, hogy ez a mozgalom államfelforgató tendenciájú. Az elitáltak régen tervezték a bombamerényletet, hogy érdemeiket szerezzék a pártnak. A merényletnél használt kézigranátok alkalmasok voltak emberélet kioltására. A merénylet maga külföldön is ártott az ország hírnevének. Ennélfogva a Kuria elutasította a semmisségi panaszokat.

Köhögés

Nátha

Grippa

esetén igyó

Málnási Mária gyógyvize

meleg tejjel, vagy teával keverve. Főlerak

Rothbart és Salgó

Oradea, N. Filipescu 23. — Telefon 27-70

— Uj telepítés Kfar Menachem közelében. Kfar Menachem közelében a pokban véglegesen letelepítették a kaddai chalucokból álló Krith nevű kibbuc amelynél tagjai 1935-ben jöttek Palesztinába és mostanig Haitában laktak. Kibbuc földjének ünnepélyes átadásra megjelentek az összes nemzeti intézmények képviselői.

— 81.500 zsidó lakossága van Jeruzsálemnek. A Szochnutnépszámlálást rendezett Jeruzsálemben. A zsidó lakosság rögzítette meg. 81.500 zsidó lelket konstátált. 1916-ban, 23 évvel ezelőtt, 26 ezer 805-ön voltak. Megháromszorozódhat. Ez erősen örvendetes jelenség. ez az öröm sincsen öröm nélkül. Kiderül, hogy a zsidó lakosság az új, a modern városrészekben él. A történelem által megszentelt óvárost egyre jobban elhagyatja. Huszonhárom év előtt a 26. főnyí jeruzsálemi zsidóságból 6171 élt óvárosban, a Szentfal, az ősi templomiskolák (nálunk a templomok, iskolák egyben, sőt mindenekelőtt) tözsomszédságában. Ez a szám most 1980 lélekapadt. Biztonság hiánya, de részben modern lakások hiánya miatt állott be ez az apadás. A jisiv közvéleménye úgy tartja, hogy az óváros zsidóságának gyarapodnia kell. Számának arányban kell állnia a jisiv gyarapodásával. És már a fejét, hogy mi ezen a téren a teendő.

— PALESZTINA LATJA EL KÁLIUMMAL A SZÖVETSÉGES HATALMAKAT. — Jeruzsálem. Mose Nowomiesz mérnök, a Palestine Potash Company elnöke kijelentette, hogy a háboru kitörése óta Palesztina a szövetségesek és a többi semleges ország legfontosabb káliumszállítója lett, mert a németországi, oroszországi és spanyolországi kálium eltűnt a világpiacon. Spanyolországi kálium a polgárháboru pusztításai miatt mind a mai napig nem pótolható ki. Eppen ezért a Holt-tenger északi déli részén fekvő káliumüzemek a háboru kitörése előtt kidolgozott öt éves tervüket előirányzott idő előtt kell hogy végrehajtsák.

LEGIDEÁLISABB HASHAJTÓ, VÉRTISZTÍTÓ epehajtó a dr Földes-féle „Solve“ pirula. Székrekedés, bélrenyheség, rossz emésztés, gyomorrontás, felfúvódás, gyomor- és bélfájdalmaknál teljes gyógyulást nyújt. Egy doboz ára 20 lei. Minden városban és vidéki gyógyszertárban és drogériában kapható.

Az ardeali zsidók találkozóhelye

BERKOVITSNE

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Sir. Lipscani 7.

Telefon: 462-91

Socec hátamögött. Postavamma szemben

szociális étterem

Egy vergődő lélek...

Az önmagával és a világgal

Meghasonlott Uriel Acosta harcai

az amszterdami zsidósággal

1.

JEZSUITA ÖRÖK TÉPELŐDŐ RAJONGÓ HIVŐ

Uriel Acosta tépelődései, sorsának regényes változásai, testi és lelki gyötrelmei, mintha nem is élő személynek életét mondanák el, hanem az egész zsidó nép szimbóluma lenne. Az örök tépelődő, fájdalmakban senyvedő és az életet, meg az istenséget, mint valami magasabb eszményt elképzelő zsidó lélek mint viaskodik a hit és a tagadás zátonyai között. Vár valami megváltást, nem tudja honnan, miért és kitől? Legjobban önmaga tépelődő lelkétől. Nincsen senki, aki mellé állana. Küzd és tépelődik, rajongó hívő és szív nélküli tagadó. Egyszerre megvesszőzi a zsidó templomi társaság, majd újra és újra és jámbor, de nem sokáig. A kolostorban nekedett Uriel Acosta nem bírja el az amszterdami zsidó milliót. Nagy lélekláma ez, amelynek egyes részeit tudjuk csak adni. Mennyi író, költőt ihletett meg ez a hamleti alak? A zsidó tragikumok mintápe. Mert ha nincsen kényszer-keresztelés, ha nincsen spanyol és portugál inkvizíció, akkor nem jut Uriel Acosta ilyen lelkiváltságba. Mindenért a zsidó tépelődés a felelős. Akkor és most is. Ma nem kényes a keresztelkedés, de mégis drámák játszódnak le nap, mint nap a világ minden részében, tipikus zsidó drámák, amelyek az Acostaéhoz hasonlóak... Okultunk és tanulhatunk példáján, mint elrettentő példaként álljon szemünk előtt...

Am lássuk élete további folyamatát, amelynek fő részét legutóbb adtuk:

2.

GABRIEL DE COSTANAK BENYELMETLEN AZ AMSZTERDAMI ZSIDÓ TEMPLOM

1618-at írtak akkor, amikor Gabriel de Costa Amszterdamba került. Nagy belső felindulással találta meg az első zsinagógát, amely szabadon épült. Szívének melege felodotta azt a bonyolult érzést, ahogyan az északi város csatornáival szűrte uccái rá hatottak. Első gondolja volt, hogy megérkezte utáni szombatn anyjával és öccsével együtt a portugál zsinagógába mentek. Amikor lépett a templomba, hitéleti tudatlansága olyan erős volt, hogy leemezte kalapját és nem tudta, hogy ként öltse magára az imaköpenyt, amelyet a templomgondnok adott kölcsön neki. Rosszul esett neki is, hogy édesanyja nem ülhet mellette, hanem rácsos erkély mögé utasították. De nem kritizált, nem érdekelte az imakönyv. De nem volt képes a többiekkel tartani az iramot, mert nem tudott jól érvelni. Érdeklődéssel nézte azokat a régi portói zsidókat, akik mind Amszterdamba kerültek. Elsőként a spanyol családok voltak ezek, akik otthon a spanyol nyelvű, sőt érseki tisztséget töltöttek be és most itt a portugál nyelvű felé hajlonganak és héberül imádkoznak.

3.

PEREIRA IZSÁK, A SPANYOL JEZSUITA

Gabriel de Costa szomszédja Pereira Izsák, egy vörösszakállu, nagytokájú ember, aki amikor spanyol jezsuita volt. Pereira Izsák Madridban született, az inkvizíció

elől való menekülésében végig járta már fél Európát és végül Velencéből kiindulva Amszterdamba találta meg kálvária-járása utáni nyugalomát. Később, mint az amszterdami spanyol hitközség elnöke, a hebronai jesivának volt megalapítója és Sabbatai Zwinek lett egyik leghűbb követője. Egyház-filozófiai munkái többnyire spanyol nyelven jelentek meg.

Mint Uriel Acosta lelki küzdelmeinek megfigyelője, mely részvételt volt iránta és már a legelső templomi találkozásuk alkalmával így szólt hozzá:

— Beteg voltam a jámbor álszenteskedésnek és sóvárogtam az idemenekülés után. Megbízta azzal, hogy bűnbocsánatot áruljak, de jókora készletlen dacára az üzlet lanya volt.

Lázás Ament mondott és így csatlakozott az istentisztelethez, majd pedig mintegy magához szólva, folytatta:

— Hogy megnyult a nemes urak ábrázata, amikor megtudták, hogy zsidó vagyok.

Ez a kedélyes előadás egyideig szórakoztatta Gabrielt, de azután fokozta idegenkedését a csatlakozását új testvéreivel szemben.

4.

IRTÓZAT A CEREMÓNIÁK HÁLÓJÁTÓL

Alávetette magát öccsével együtt a církünciziónak és felvette az Uriel nevet és Vidal öccse nevét Józseffel pótolta. Aprólékos előírások tömegével találta magát szemben, amelyek jobban elkerülték, mint az Egyházi. Az evés, az ivás, alvás, ruházódás, mosdás, a legcsekélyebb tevékenységet is hihibetelen parancsok szigorították és béklyóba verték. Csodálkozását kelletlenség és felháborodás, meg irtózat váltotta fel, amikor tudatára ébredt, hogy a ceremóniák milyen hálójába bonyolódott. A 613 parancsolat, amely mindenre kiterjedően szabályozta életét minden egyes zsidónak, még csak „keret” volt, mert chez jöttek még a többi elszaporodott előírások is.

— Mi történt? — kérdezte önmagát. Ezért a rabbinikus mesterkedésért cserélte fel a katolicizmus előkelő szertartásait? Eldobta a szellemi kötelességeket, hogy testekkel pótolja? Ez volt hát az aranykor, amelyet feltalálni vélt? Ez volt hát az egyszerű mózesi teokrácia, az ésszerűségről és igazságosságról? Ez-e a kiválasztott nép, amelyet oly romanikus köntösbe öltöztetünk. Kővér nyárspolgárok, akik kényelmesen kötötték a protestáns államkormányzat szárnyai alatt. Fényes házakban lakó kereskedők, akik élénknek teszik a kereskedelmet Indiával? Formaságai és dogmái különböztetik meg őket a többi hollanditól, akiket majmolnak. Vagy a szegények, akik nyomorult szegénységben tologatták talpójukat a gettó uccáin, ahol gyémántot kőszőrültek és szivarokat gyártottak az iszapos fasorok között és fátylan, salakkal borított partokon. Oh, hova jutott Uriel Acosta. Megcsalták, behálózta, elárulták.

5.

„FARIZEUSOK” — „EPIKUREANUS”

Napról-napra dühösebb lett, keserű kifakadások hagyták el ajkait. Ez lett hát a mózesi történet és ez lett a szent

nép? Milyen égi sugallat alatt adott neki erőt ahoz, hogy az „Uri-él” nevet vegye fel, az „Isten-tűzét”?

— Farizeusok! — kiáltotta oda a chachamnak és az ünnepi gyülekezetnek.

— Epikureanus! — felelték vissza még gyilkosabb megvetéssel.

— Oh nem! Én tudom, mi az Epikureanus, — mondotta Uriel Acosta. — Én Istenért, igazságért és a tiszta zsidóságért küzdök.

— Így beszélt Elísha ben Abuja is a régi Palesztinában, — mondotta a másodrabbi, — görög kultúráról beszélt és a Szinájról, az Olympuszra tántorgott.

— Nem csodálom, hogy eltávozott tőletek...

— Egy ateistát nem tűrhetünk meg fiatal amszterdami közületünkben. Még alig tűrnek meg így bennünket a hollandusok és ha meghallják ezt, úgy könnyen mozgalmat indítanak ellenünk. Nehéz munkával ástuk itt a talajt, most elakarod vágni a zsillipeket? Áruló vagy...

De Uriel Acosta nem nyugodott. Folyton sértegette tovább a zsidóságot, amíg egyházi átok alá helyezték.

— Légy nyugodt Uriel, — mondotta neki anyja, aki reszketett a boldogságtól, hogy újra önmagára talált. Ez a zsidóság az igazi, ez a tiszta zsidóság, amit én még leánykoromban tanultam. Hagyj nyugodtan meghalnom.

Kérte öccse is, mert ha nem lesz engedékeny, akkor Menasse és társai kizárják az indiai üzletekből.

— A társaságnak felszámál több tagja van és az ezüst-folyam most már Spanyolország helyett erre kell folyjon majd. Menassenak csinos leánya is van, akit feleségül vehetek. Ez a vallás jobban tetszik nekem, mint a gyónás, meg a kárhozat. Ez a mi apáink és őseink hitc...

6.

A KIÁTKOZOTT URIEL ACOSTA

Uriel nem volt lecsillapítható. „Isten tüze” folyton égett benne, míg nem a feketével bevont templomban, elöttött fátylák szimbolikussága mellett kimondták rá az egyházi átkot.

Sem férfi, sem asszony, sem gyermek nem ment ki többé sétálni vele, sőt még nem is beszéltek vele. Még a koldusok is visszautasították alamsznáját és az uccai házalók kiköptek előtte. Még édesanyja és fivére is elhagyták és a zsidó környezet befolyására elkerülték házáat. Az értelmesebb fiatal fiúk kövekkal dobálták meg házáat és dönggették ajtait. Sokszor utána szaladtak és megkergették. Az öregek kiköptek és utána kiáltottak:

— Epikureanus! Fattyu! Bűnös Izraelben!

7.

URIEL ACOSTA AZ ERETNEK

Uriel Acosta mind jobban elszigetelte magát. Holland nyelven nem tudott ugyanígy, hogy keresztény társasága sem volt és folyton csak házában visszavonultan írásainak élt. A zsidók megkérték Samuel Da Silvat, hogy írjon elleniratot ellene. Meg is jelent portugál nyelven a „Trodado da Immortalidade”, „A lélek halhatatlansága” című munkája, amelyben nem említi Uriel Acostát, de „bestialis és sértő” nézeteire, amelyekben az ellenség tudatlanságát és örült tévedéseit aposztrofálja, erőteljes megjegyzéseket tesz. Vannak és tehetetlennek nevezi Acostát: Uriel Acosta 1625-ben, ugyancsak portugál nyelven válaszolt és rágalomnak minősítette az írást.

„Vizsgálata a farizeus hagyományok összehasonlításának az írott törvényekkel és válaszmom a hamis és áruló Samuel da Silvának” című művében a zsidósággal való kapcsolatait is megtagadja.

Panaszkodott Józsefnek, a fivérének, hogy a rabbinizmus nem fektet súlyt a halhatatlanságra és a Pentateuch tanulmányozása révén rájött arra is,

Olcsón és jól ékeztet
Herschkovits
orth. kóser pensiójában
BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet
(bejárat Strada Soarelui 7).

hogy maga Mózes sem vetett ügyet a halhatatlan életre.

8.

MEGBÉLYEGEZVE
ÉS MAGARA HAGYATVA...

Uriel egymagában állott és a rabbik úgy vélték, hogy diadalmaskodtak felette. Uriel könyvét a törvényszék elé idézték, felolvásiak könyvéből és 300 holland forintra és nyolc napi elzárásra ítélték. A könyvét elégették.

Rettentően felháborodott az ítéleten. Őt, Portugália büszke és félelemnélküli, gáncsnélküli nemesét ezek a halvérű hollandok közönséges gonosztevéként bélyegezték meg. Soha nem fog többé embertársaival érintkezésbe jutni. Csak Istennel és gondolataival akar együtt élni és meghalni.

Igy élt, senyvedett Amszterdamban, amelyben legszerettebb családjai éltek. Éjszakánként jött csak ki a házból, amikor a gyermekek, akik üldöztek és csufolták az uccákon, már ágyban voltak. Éjszakánként sétált az amszterdami csatornák mélyén és nem nézett semerre sem. Ugyilátszott, hogy nem érdekli a csillagfényes vizek sötétben csillámló szépségéből, a párák és ködök színezetéből semmi. Narancsfák, pálmák után és a délvidék napsugarára vágyott a lelke.

Néha-néha a koránkelő vásári nép látta, amint a városban kívül lovagolt egy portugál grand zekéjében karddal és pisztollyal, amelyet mesterien kezel.

Amikor József testvére Menassenak, a milliomosnak és az Indiai társaság cinókének leányával tartotta esküvőjét, a lakodalmi vendégek azt állították, hogy Urielt is ott látták az esküvői szertartás alatt a zsinagóga körül ácsorgók és a lakodalmi népek között. Ő is ott állott és nézte József fivérét és szépséges menyasszonyát. Voltak olyanok, akik azt is látták, hogy amikor a násznép elvonult, áldólag emelte fel kezét.

Tizenöt év telt így el, mialatt Urielt féjkéreg fogta körül. Uriel senkivel sem érintkezett és azzal volt elfoglalva szörnyű magányában, hogy tantételeit dolgozta ki. Szerinte a szív a vallás egyedüli nyugvóhelye. Az igazi vallás az ésszerűséggel egyértelmű. Nem lehet az a vallás ésszerű, amely testvért testvér ellen szít. A jóság az egyedüli vallás. Természetesen egyedül állott, aki ezt vallotta.

9.

TALÁLKOZÁS A PORTUGÁL
ORVOSSAL

Egy este újra elhagyottan járt-kelt, amikor egy idősebb fehérszakállas alak bukkant fel, aki megszólította:

— Mi az Señor Da Costa?! Elfelejtkezél áldozatodról?

Megborzongott. Ugy érezte, hogy lesiklottak róla a végnélküli amszterdami évek és felismerte a zseniális orvos hangját. Gondolatban ott volt újra a portugál Szent Hivatal börtönében, de nem érezte az inkvizíciós börtön zordságát, hanem a tavasz jutott eszébe. A fiatalság és a könnyek ködfátyolán át nézte a galambbűz haju orvos jóságos barázdás arcát és megragadta a meleg kezét. Sokáig fogta, mintha az élethez, a szeretethez és társaslethez vonzotta volna újra vissza.

Az első szavak után megtudta, hogy Don Diego nem hallott Uriel kiközösítéséről. Új volt még a városban és azért menekült el Oportóból, mert a Szent Hivatal erőtejes munkába kezdett.

— Arra vágytam, hogy Portugáliában haljak meg, de nem az inkvizíció börtöneiben.

Uriel visszafojtotta indulatát, hogy megvádolja a zsidóságot, hirtelen meggondolta magát, nehogy Don Diego otthagya. Végül abban állapodtak meg, hogy elmegy az orvos lakására, hogy elbeszéljessenek a régi időről.

Amikor rövidesen belépett Don Diego lakásába, meglátta hirtelen az elfelejtett Jantét, aki már nem gyermek, hanem gyönyörű nővé serdült. A sötét nevető szemek és a kecses mozdulatok hirtelen a fiatalságot és a tavasz érzését ujították fel Uriel szívében. Beszéltek a régi napokról, amikor virágot vitt a kislánynak és amikor a leány megsímogatta fejét, majd pedig hárfáján kezdett játszani, akkor Uriel fájdalmas elragadtatással megrázkódott.

Ittas szívvél hagyta el a házat, furcsa érzelmek járták át szívében. Tizenöt esztendőit rabolták el életéből. Hiszen még fiatal volt és ezt magának is mon-

dotta dacosan és dühösen. Félredobta jegyzeteit és tácszmélt arra, hogy nem követte az ésszerűség és a természet törvényeit.

10.

OMNIA VINCIT AMOR

Másnap fel akarta keresni az orvost, mert nem akarta, hogy az tévhitben legyen és ne tudja az ő kiközösítését. Hiszen ő „belpokos”. Elűzött neki, hogy jöjjön el hozzá, látogassa meg lakását.

Kitakarította a házat, előkerültek a lakásdíszek, eltűntek a pókhálók, még képeket is függesztett a falakra és már szolgálja vörös bricseszenben, arany szegélyű kabáttal és kéktollas turbánnal várta a vendéget. Uriel is rendbehozta ruházatát és csinos, hajlott alakjával vígan beszélgetett az orvossal és leányával a lakoma alatt.

Közben az új impressziók annyira hatással voltak rá, hogy lakoma közben elaludt. A leány megérintette kezét és összefonódiak az ujjai, mert végtelen nagy rokonszenv volt a két ember között és Urielben először életében felébredtek a szerelem érzései.

— Mond, hogy nem vagyok visszataszító előtted, — kérdezte Uriel, — csak annyit mondj, hogy nem-e vagyok visszataszító előtted?

A leány elengedte kezét a elragadtatással nézett rá.

— De ne is válaszolj mindaddig, amíg el nem mondom életsorsomat.

Ezután elmondotta amszterdami élete történetét és megkérdezte a leányt, hogy tudna-e szeretni egy kiközösített férfit, egy megbélyegzett, egy közgony tárgyát, akivel szóbaállani égbekiáltó bűn?

— Nem is adnának össze bennünket, — suttogta szemlesütve a leány, — de szeretlek szenvedésért. Még mindég érvényben van az egyházi átok? — kérdezte.

— Még nem oldották fel.
Erre a jovialis férfi felugrott és izgatottan kérdezte:

— És ilyen bélyeggel homlokodon merészelsz leányommal beszélni?

— Apám! — kiáltotta rémülten a leány.

— Ne mond apám, mert ő becsapott bennünket, miatta megsértettük a zsinagóga ünnepélyes rendelkezését. Törvényen kívül van. Háza és minden elege bűnös. Bűnök az ételek is, amit feltálaltak, Ugy-e ételeid nincsenek rituálisan elkészítve?

— Te, a műveltség férfia, törödsz ilyen gyermek-ségekkel?

— Gyerekségek? Akkor miért hagytam el az én Portugáliámat?

— Minden szertartás az ésszerűség ellen szól, — mondotta Uriel halálsápadt arccal.

— Most látom csak, hogy sohasem értetted meg a mi szent és szép vallásunkat. Hiszen az amszterdami községünk teli van a kultúra embereivel, nyelvészek, költők, bibliamagyarázók, bölcsészek, jogászok kiválóságaival. Ezek nem sakkfigurák. Honnan származik fajunk összetartása? Mi tartja fenn és egyesíti világba szerteszórt atomjait? A szertartás. És mi a szertartás? Poézis. Ez meg a hagyomány, ami a ködös, szürke ó-korból járt kézzől-kére — és ez az élet szinpopója...

— Ez nyomorult rabszolgaság! — vágta közbe Uriel.

— Nyomorult szolgaság? Sohasem voltál hát a Tóra örömműnépén? Hol van még ily vig vallás? Nálad az okozza a zavart, hogy nem fűznek gyermekkori közösségek és emlékek a mi nagyszerű vallásunkhoz, te csak férfikorban jutottál hozzá.

— A rabbinizmus minden kitalálását te sem fogadod el. Portóban nem gyakoroltál mindent, — mondotta Uriel.

— Megtartottam, amit tudtam. Hiszem, amire képes vagyok. De ha vannak is kétségeim, nem zavarom vele a gyülekezetet. Van egy barátom, éppen itt Amszterdamban, nevét nem említem, aki nagyobb eretnek náladnál is. De nem veszélyeztetni a nép békéjét. Előkelő helyet foglal el a zsinagógában, működése áldás a zsidóságra és kétélyeit csak elégsz spanyol episztolákban közli velem. Nem, Señor Da Cota — a világ nem szereti az öklelő szarvasokat...

Míg az ősz orvos beszélt, Uriel gyanítani kezdte, hogy féltreismerte az emberi életet. Tulkomolyan

fogta fel és szíve körül a hiábavaló áldozás élete fájdalmas érzése tombolt. Mily boldogító is lenne elfelejteni mindent és — szeretni Jantét. De közben azt is érezte, hogy igazán sohasem fog tudni hinn semmiféle kinyilatkoztatásban.

— Majom leszek a többi majmok között, — suttogta keserűen.

11.

VISSZATÉRÉS A ZSIDÓSÁGHOZ

Uriel elhatározta, hogy visszatér a zsidósághoz. Levelet írt Jentének, aki válaszolt rá és gyöngéd szerelméről biztositotta. Mily jó is lesz kibékülni öccsével, Vidallal azaz Józseffel. Megleste, amint öccse a háza előtt ment a hatéves kislával, Dániellel és amikor meglátta őket, kirohant és megölelte a kislát.

— Oh Vidal, — mondotta és gyöngédség kúzdött hangjában. Szeretem a kis Dánielt — és szalma kislíval saját ajtaja felé. József körülnézett, és szájár az uccán zsidó és azután ő is besurrant a házból.

Megegyeztek abban, hogy aláír egy okmányt amit a rabbinátus előír és ebben megígéri, hogy a zsidóhoz méltó életet fog élni ezután. Ement templomba is szombaton, felhívták a Tórához. Öregberek megrázták barátságosan kezét és voltak pillanatok, amikor meghatódott volt. Átremegett a kén az emberiség újjáébredése és a megbocsátás szeretet lángja égette szívet. Joél próféta szavai juttak eszébe:

— És én visszaadom neked azokat az éveket amelyeket a sáska elpusztított.

Boldog este volt, amikor újra lakománál ült Jentével együtt ezuttal rituálisan elkészített étel mellett. Boldog volt, hogy a kedves teremts melléülhetett. Héber hálaimeit énekeltek és Jente is vedalolt édes lány hangján. Ekkor este megígerte József, hogy odaadja kislát: Dánielt, néhány nap hogy vőlegénység idejét még kellemesebbé tegye Uriel Acostának a jelen boldog kiegyensúlyozottsággal egyelőre visszatért lelki nyugalma is...

A nagyváradi „Dr Kecskeméti Kulturkör”
első kulturdélutánja

Rendkívül érdeklődés mellett folyt a nagyváradi Zsidó Lyceum nagytermében a dr Kecskeméti Kulturkör első irodalmi délutánja. A nagy terem a legdisztingváltabb közönség töltötte meg. Külön érdekessége volt a műsornak, hogy dr Vajda István, az új főrabbi, ezuttal először jelent meg az előadói emelvény előtt. Dr Korád Béla hitközségi elnök nyitotta meg délutánt és hivatkozott arra, hogy a kulturkör célja néhai dr Kecskeméti Lipót rabbi emlékének ébrentartása.

Ezután dr Vajda István tartotta a magasaróptú előadását „A mulandóság örökkévalóság gondolata a zsidó szemléletben” címen. Többek között kifejtette, hogy soha ilyen fenyegetően, ilyen tömegesen, ily egyetemesen a halál valósága nem jelent meg körünkben, mint napjainkban. Amint az ujságok híreit olvassuk, mindenfelől a gyilkosságok egész tömege tüntet elénk. A főrabbi ezzel kapcsolatban nagy gondolkodók és a bibliai próféta szavain keresztül foglalkozik a halál gondolatával. Végül azzal fejezte be, hogy az örökkévaló fényessége minden halandó fölött viraszt, hát még mennyire gondolkodik a most oly üldözött zsidó népről örökkévalóságáról is. Pascal gyönyörű szavaival fejezte be: *Assatok egy nagy sirtót emessétek bele a zsidónépet, játszva kikelni ez a csoda nép sirjából, mint a muból a Phönix-madár, hogy kezet fogjon az örökkévalósággal.* A főrabbi előadás lelkesen megtapsolták.

A nagy tetszéssel fogadott előadás után Schönne Traugott Zsuzsa zongoraművésznő, Breuer Uszkár, Weisz Miklós, Koltész József zenetanárok és dr Faragó Viktor kamarazenekara nagy siker mellett adott elő néhány zeneszámot. A nagyszerű kulturdélután legközelebb szép műsorral megismétlik.

Az aradi zsidó hitközség közgyűlése

Nagy érdeklődés mellett tartotta meg csásarnap délelőtti rendes évi közgyűlését az aradi zsidó hitközség. A közgyűlést Lakatos Aladár hitközségi elnök vezette, aki megnyitójában kegyeletes szavakkal emlékezett meg Reich Jenőnek, a hitközség 15 éven át volt pénztáros-jegyzőjének elhunytáról, majd ismertette a zsidóság helyzetének a háború kitörése óta való megmért sulyosabbodását, a lengyelországi zsidóság helyzetét és a zsidó menhelyek ügyében tett lépéseket.

Raab Zoltán főjegyző a költségvetést ismertette, amelynek tárgyalása során egy havonként megjelenő hitközségi közny kiadását határozta el a közgyűlés. A költségvetést dr. Székely Lajos nagyhatalmú és értékes felszólalása után a közgyűlés egyhangulag elfogadta. Ugyanakkor a pénztárosi tisztségre Klein Mózes, a jegyzői tisztségre Leichtmann Andort választotta meg a közgyűlés.

Ezután a szociális ügyosztály megalkotásáról és annak szervezési munkáiról számolt be Lakatos Aladár elnök. Fejtette, hogy a szociális ügyosztálynak zsidóság társadalmi és gazdasági bajainak leküzdése a legfőbb feladata. Célját a meglévő intézmények megerősítése és megfelelő új intézmények létesítése által kívánja megvalósítani. A társadalom selektív szolidaritásával s áldozatkészségével elsősorban a kisegyszintenciák megmentésére törekszik, mielőtt ezek közadózásra szorulnának. Ecéltől rövidesen megkezdni működését a kamatmentes költséget nyújtó Gemilath Chessed-kassza, amelynek anyagi alapja már biztosított. Ugyancsak a szociális ügyosztály keretéből indul ki az oradeai határozatoknak megfelelően az OSE zsidó egészségvédelmi intézmény helyi alakulatának megszervezése, amelynek nemes célkitűzéseiről az elnök áttekintő ismertetést adott. Egyben vázolta az országos menhelyügyi bizottság szervezési munkáját és feladatait, amelyet Aradon a szociális ügyosztály részesít támogatásában.

A közgyűlés helyeslőleg vette tudomásul, hogy mindazok, akik minimálisan a hitközségi adójuk felét ajánlották fel a szociális ügyosztálynak, a Palesztina-akciók kivételével az 1940. év folyamán a lehetőség szerint mindennemű helyi vagy országos jellegű akciótól mentesültek.

Az előjáróságban megüresült tisztségek betöltése során a gazdasági bizottság elnökévé Sándor Bélát, míg az előjáróság tagjaivá dr. Herzog Sándort és Grünwald Ármint választotta meg egyhangulag a közgyűlés. Végül Eichner Ákos elnököstilleti tagnak és társainak a közgyűlés elé terjesztett és az aláírók biztató biztató dr. Multas Jenő által szóbelileg is megindokolt indítványát tárgyalta, amelyben a mindjobbban felburjánzó gyűjtési akciók megakadályozását és rendszerbe foglalását kérték az indítványozók. A közgyűlés számos felszólalás hosszabb vita után elhatározta az országos szervezetekkel való érintkezés felállítását abból a célból, hogy minden országos jellegű akciójukat a jövőben csak a szociális ügyosztály keretén belül, a palesztina-akciókat pedig különállón, de a lehetőségek szerint egyetemes akcióba egyesítve folytassák le. A helyi akciókra nézve a közgyűlés minden létező feleslegesnek tartott, mivel az új gyűjtési rendszer bevezetése óta ez az akciók teljesen megszűntek. Határozatba került még, hogy e kérdéssel a hitközségi bizottságban bőséges tájékoztatást nyújtson a hitközségi tagoknak.

Ne hanyagolja el az első reumatikus tüneteket,

mert különben nagy kockázattal jár, ha ez a baj krónikussá válik és az egész életét fájdalmasá teszi.

Urodonal kitűnő gyógyszer, amelyet bármilyen reumatizmus ellen lehet alkalmazni, mert ez a hűgysavat feloldja és valóban le tudja győzni az organikus összetételeket.

Az Urodonal jótékony tényezője a vérkeringés mérséklésének, ennek következtében megóvja számos betegségtől: reuma, vesefájdalmak, gutta, köszvény, kövérség, korai öregség.

A kúra könnyű: esténként eav kevéskanál Urodonal, kevés vízben.

URODONAL

das a legjobb reuma elleni gyógyszer

KAPHATÓ GYÓGYSZERTÁRAKBAN ÉS DROGÉRIÁKBAN.

CHATELAIN KÉSZÍTMÉNY MEGBÍZHATÓ MARKA

— A Szt. Gheorghel Izr. Nőegylet Kulturszakosztálya jól sikerült chanuka-estélyt rendezett szombatán este a helybeli Otthon nagyertermében, melyet megtöltött a nagyszámú közönség. Schwarz József főkántor gyertyagyújtási szertartása után Fejér Lajos román nyelvű üdvözlő beszéde következett. Berkes Pál chanuka jelentőségét ismertette. Pollák Évi szavazata és Tihanyi Pali hegedűszáma nagy sikert arattak. Rozenberg Teri chanukai történetről olvasott fel, majd Berger Sándor szavalt. Herzl Menohrája élőképpben volt a műsor lénypontja, melyet Lichtenstein Irén, Harmath Gyöngyi, Farkas Duci, Farkas Lili, Szepes Évi, Schönfeld Olgi, Moskovitz Betty, Farkas Rózsika és Berkovics Ibolyka adták elő. A műsort a Hatikvah és a Király-himnusz eléneklése fejezte be.

— Halálozás. Weinberger Jónás, a dési zsidó társadalom kimagasló tagja, a hitközség hosszú időn át volt elnöke, volt városi tanácsos, a napokban hosszas betegség után hetven éves korában elhunyt. Az egész város osztatlan részvéte mellett temették el. Paneth Jakab főrabbi gyászbeszéde után dr. Cureu Valér volt polgármester a románság nevében, Berger Sándor hitközségi elnök és Klein Nándor jegyző a hitközség nevében bucsúztatták az elhunytat. Erdélyszerte kiterjedt tekintélyes rokonság gyászolja.

— Halálozás. A kolozsvári zsidóság-nak egy köztisztelőben álló polgára hunyt el vasárnap Hirschfeld Lipót személyében. Hirschfeld Lipót 84 évet élt. Fogarásról származott Kolozsvárra, ahol áldozatkészsége és puritán jelleme miatt nagy megbecsülésre tett szert. Hétfőn temették el nagy részvét mellett. Koporsója fölött dr. Weinberger Mózes főrabbi mondott gyászbeszédet, méltatva az elhunyt nemes jellemét. A megboldogultban Hirschfeld Ferenc, a bucaresti-i Mercur-mozgó igazgatója édesapját gyászolja.

— Gheorgheni-i hírek. Folyó hó 17-én tartotta meg a gyergyószentmiklósi orth. izr. hitközség évi közgyűlését. Izsák Sándor elnök megnyitja az ülést és beszámol a hitközség évi tevékenységéről. A közgyűlés egyhangulag bizalmat szavaz a vezetőségnek és teljes egészében újra megválasztja a volt vezetőséget a következő összeállításban: Elnök Izsák Sándor, alelnök Charap Salamon, gondnok Smil Jakab, ellenőr Hermann József, pénztárnok Steuermann Manó, titkár Sternberg Izsák. — Folyó hó 17-én a Zsidó Nőegylet is közgyűlést tartott. A titkári jelentés beszámolt a Nőegylet tevékenységéről. Az eredményes munkából Balázs Vilmosné, Vágó Andorné és Smil Jakabné vették ki különösképpen részüket. A vezetőség névsora a következő: Elnöknő Balázs Vilmosné, alelnöknő Vágó Andorné s Smil Jakabné, jegyző Horváth Mihályné, pénztárnok Halász Adolfné, titkár Laufer Sámuel. — Dec. 10-én a Zs. N. Sz. helyicsoport igen jól sikerült Chanuka-ünnepélyt rendezett. Konferált Paszternák Zsigmond ügyvéd, a helyi csoport titkára, megnyitó beszédet mondott dr. Klein Vilmos ügyvéd, a helyi csoport díszelnöke, a chanuka jelentőségéről Sternberg Izsák, a mizrachi elnöke beszélt, Weisz Leibi közreműködésével az énekkar szépen szerepelt. Rosenfeld Magda jólsikerült szavazata után Sonnenschein Manyi, a lung Wizo vezetője chanuka egyveleg címen tartott érdekes előadást.

Szerkesztői üzenetek

Összes munkatársainkhoz. — Kérjük munkatársainkat, hogy küldjék be szerkesztőségünkhöz haladéktalanul személyi adataikat, amelyre nyilvántartás végett, cikkek közlésekor szükségünk van. (Személyi adatok: Szül. hely és idő, állampolgárság, katonai rang, contingent, livret szám, személyazonossági szám. Feleség: Leánykori neve, szül. hely és idő.)

Hétről-hétre

Athén. — Georg Kyrimis, Macedónia kormányzója, jóváhagyta a Szaloniki városi tanács azon határozatát, hogy 550 ezer drachmával támogassa a szaloniki zsidó intézményeket.

Vilna. — A Lublinban összerombolt Jesivat Cachmé Lublin nevű jesiva negyven növendéke és négy tanítója megérkezett Vilnába. Jelenleg 1700 fiatal talmudista tartózkodik Vilnába, ahol rabbi Chalm Oscher Grodzenszki vilnai gáon vezetése alatt folytatják tanulmányaikat.

Kairó. — Ali Maher pasa, egyiptomi miniszterelnök kijelentette, hogy hajlandó hozzájárulni a palesztinai feszültség megszüntetéséhez és olyan megoldást találni, amely kielégítse mind a két félt. Ehhez a megoldáshoz hozzájárulnának azután az arab államok is. Nemcsak az száműzött arab vezetőket kell amnesztinában részesíteni, — mondotta az egyiptomi miniszterelnök, — hanem szabadon kell bocsátani a letartóztatott arabokat is. Ezeknek száma Ali Maher becslése szerint körülbelül huszezerre tehető.

Tel-Aviv. — Miután az arab exportőrök nem voltak hajlandók alávetni magukat a palesztinai kormány ellenőrzésének, azok a tárgyalások, amelyeknél a zsidó és arab narancsexportőrök egymással folytattak az Angliába irányuló narancskivitel szabályozására, megszakadtak. A zsidó szállítók javasolták, hogy létesítsenek zsidó-arab tanácsot, amely egy angol kormányhivatalnok vezessen és amely meghatározza a zsidók és az arabok által szállítandó gyümölcsmennyiséget. A zsidók 67 százalékos exportkvótát követeltek, míg az arabok kitaroták ama credeti követelésük mellett, hogy az egész kivitel 42 és fél százalékát ők szállítsák. — Griffiths őrnagy, a kenyai mezőgazdák szövetségének vezetője a napokban Palesztinába érkezett, hogy a tel-avivi kereskedelmi kamara vezetőivel megtárgyalja a Palesztina és Kenya közötti kereskedelmi csere kérdését. Griffiths őrnagy a Jaffa környéki arab kereskedőkkel is tárgyalt.

Krakkó. — Krakkóban a zsidó üzletek tulajdonosait kötelezték arra, hogy üzleteik homlokzatán feltűnő helyen Dávid-csillagot helyezzenek el. A lengyel üzleteknek megengedték a német jelvény használatát. Ugyanakkor rendeletet hoztak arról, hogy a Heil Hitler köszöntést csak németek használhatják. A tilalom ellen vétőket súlyos büntetésben részesítik.

Berlin. — November 3-án rendelet jelent meg a birodalom területén található „ellenséges” vagyonok bejelentési kötelezettségéről. Ugyanakkor a rendelet közölte az ily vagyonok elkobzását. A kormány azonban nemcsak a franciák és angolok vagyonait kobozza el, hanem mindazon „személyek vagyonait, akik Angliában, vagy Franciaországban tartózkodnak.” A kormány számára közömbös, hogy az emigránsok jogi szempontból németek-e, vagy hazátlanok.

Jeruzsálem. — Hivatalosan jelentik, hogy a palesztinai angol haderők parancsnoka, Barker vezénylő-tábornok felülvizsgálta a jeruzsálemi katonai törvényszék október 30-án hozott ítéletét és leszállította a tiltott fegyverviselésért elítélt 43 zsidó munkás büntetését. Az életfogytiglani elzárásra ítélt munkás büntetését fiz évi, az egyenként 10 évi elzárásra ítélt több munkás büntetését öt évi elzárásra szállították le. — Gabriel Peaux, Sziria francia fő kormányzója néhány napos látogatást tett Jeruzsálemben. A sziriai francia fő kormányzó Sir Harold MacMichael palesztinai angol fő kormányzó vendége volt. Megérkezése alkalmával a francia fő kormányzót úgy a zsidó, mint az arab lakosság melegen üdvözölte.

Helsinki. — Helsinki jelentés szerint több zsidó fiatalember jelentkezett szolgálattételre a finn hadseregbe. A Finnországban élő kétezzer zsidó helyzete a háború következtében rendkívül megnehezedett, mert a zsidókat, mint városi lakosokat, igen súlyosan érintik a háborús események. A zsidó nőket és gyermekeket elköltöztették Helsinkiből és Viboryból és az eddig Helsinkiben működő zsidó középiskolát az ország belsejébe helyezték át.

— **POLLACSEK MIKSA HALALA.** Súlyos csapás érte az erdélyi zsidóságot Pollacsek Miksa gurahonti földbirtokos, volt bankigazgató elhunytával. A 75 éves korában elhunyt a gurahonti hitközségnek örökös elnöke volt, de vallásosságára és jótékonyosságára jellemző, hogy hírneve lokális vonatkozásokon túl országosan is ismert volt. Nagy szerepet játszott egyébként is az országrészi zsidó közéletben. A gurahonti templomot ő építtette és házában mikvét emeltetett és saját költségén tartotta fenn. Az elmúlt héten történt halála Thilemmel a kezében következett be. Temetésén úgy az aradi, mint az egész megye zsidósága képviseltette magát. Heszpedet tartottak: a gurahonti rabbi és az elhunyt unokája: Rotschild Ignác. Gyászolják leánya özvegye, Rotschild Nándorné, szül. Pollacsek Lina és kiterjedt rokonsága.

— **Házasság.** Szmuik József Braşov (Oradea) folyó hó 24-én, vasárnap délután 1 órakor Clujon a Páris-utcai zsidó templomban tartja esküvőjét Simon Ibo-lyával Braşov (Cluj).

— **Házasság.** Axelrad Lilly (Oradea), Izsóák Lázár (Dej) ezuton is meghívják rokonaikat, jóbarátait és vendégeiket folyó hó 26-án délután 3 és fél órakor a Kereskedelmi Csarnokban tartandó esküvőjükre.

— **Tiltott gyűjtésért megbüntették a budapesti Ortodox Iroda elnökét.** Budapesti lapjelentések szerint a hatodik kerület rendőrbirója kétszáz pengő pénzbüntetésre ítélte Frankl Kahán Samut, az országos ortodox iroda elnökét, mert az állítólag tiltott gyűjtést rendezett. A gyűjtés eredményét, 701 pengőt, a rendőrség lefogalta. A vádirat szerint az ortodox országos iroda előzetes engedélyezés nélkül körlevelet intézett az összes rabbikhoz, akiket felszólított, hogy támogassák az első zsidótörvény következtében kenyér nélkül maradt zsidókat. A hatóságok felfogása szerint nem felekezeti gyűjtésről, hanem társadalmi gyűjtésről volt szó és ehhez a hatóságok előzetes engedélye szükséges.

— **Halálozás.** Súlyos csapás érte az erdélyi cionista nőmozgalom lelkes és tevékeny vezetőjét, Reiter Lunkát, az országos WIZO elnöknőjét, atyja Popper Zsigmond bankigazgató elhunytával. Popper Zsigmond, mint a Magyar Általános Hitelbank temesvári intézetének igazgatófőnöke évek hosszú során tevékeny részt vett a bánáti közgazdasági életben. Munkássága kiterjedt a társadalmi élet minden vonalára és hathatós részt kért jótékonyosságával a zsidó szociális intézmények támogatásából. Temetése kedden ment végbe a város osztatlan részvéte mellett. Drechsler Miksa főrabbi megható gyászbeszédben bucsuztatta az elhunytat.

— **Halálozás.** Általános részvét mellett temették el kedden délután Lovasi Márkot, a nagyváradi Astoria kávéház tulajdonosát. Lovasi Márk rövid szenvedés után 69 éves korában hunyt el.

A curtici izr. hitközség Grünbaum Andor hitközségi elnök útján a K.K.L. chanukaakciója javára 400 leit utalt át lapunkhoz, amelyet rendeltetési helyére juttatunk.

Cukormester

cukorka és gyógycukorka gyártásban
tökéletesen járatos, állást nyerhet
Ajánlatok „CUKORKA” jellegre Rudolf Mosse
Oradea, Bulevardul Regele Ferdinand No. 13

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA

H-U-M-O-R

MÁR A DZSUNGEL IS EL VAN ZSIDÓSODVA

Az oroszlan és a tigris a dzsungelben barátnak. Három napja egy falatot sem ettek és minden nagyon éhesek. Végre megpillantanak egy mezteltest, aki egyik fa tövében a kofferjára hajtott fejét, nyugodtan alszik. Sorsot húznak, kié legyen a zsákmány és a szerencse az oroszlanok kezében.

Az oroszlan meztelenül a férfi mellé sompol. A tigris elfordítja a fejét, nehogy ő is gusztrumra jöjjön a jó falatba, de igen nagy a meglepetése, amikor az oroszlan busan visszajön.

— Mi az — kérdezi a tigris, — miért nem jött meg?

— Az oroszlan megrázza a sőrénnyét:

— Nem bánthatom, rokon.

— Mi az, hogy rokon?

— Rajta van a bőrdődjén a neve: Löwy leány.

INKÁBB A HÁZASSÁG...

A skót sadchen egy szép napon maga is meztelenül és elvesz egy borzalmasan csunya öreg kezébe. A barátai megrekedve kérdezték tőle:

— Hogy lehetséges az, hogy házasságkötés létedre pont magadnak ilyen ronda partit készítettél?

— Tudjátok, — sóhajtott a skót — a nő meztelen volt, de a kutya se akarta elvenni.

— Na és?

— Na és a nő előre befizette a províziót és kem nem volt szívem visszaadni.

A BÜSZKE RABBI

Egy kisvárosi rabbi igen nagy szegénységben de olyan büszke volt, hogy senkitől sem akart segítséget elfogadni.

Egyszer a felesége szemrehányást tett neki: — Nézd, az emberek segíteni akarnak rajtad és te minden segítséget visszautasítasz.

— Angyalom, — szólt a rabbi, — az emberek csak addig adnak, amíg az ember nem fogadja, amint az ember elfogadja, nem adnak.

FAJGYALÁZÁS

A papa hazajön és a kis Jichokot nagy közt találja.

— Mi történt veled? — kérdi tőle.

— A mama megvert.

— Biztosan rossz voltál, mit csináltál?

— Bemocskoltam egy árja nőt.

— Micsoda árja nőt?

— A német Fräulein fejéhez vágtam egy doboz lekváros kenyeret.

AKI MÉG MEG SEM SZÜLETETT

A szegény bocher szeretne bejutni a gazdai kormánytanácsoshoz, hogy egy kis alamizsnát kérjen tőle. De bizony csak a titkárig jut el, aki szól:

— Ne is strapálja magát, hozzá nem lehet jutni, mert nála az ember a pénznél kezdődik.

— Ugy, — mondja a bocher, — akkor legyen szíves hozasson egy bábát.

— Miért?

— Mert ilyen körülmények között én még nem születtem.

TEL-AVIVI VENDÉGLÖBEN.

A Haarec egyik szerkesztője írja: Az egyik avivi vendéglőn hatalmas tábla hirdeti: Itt 70 nyelven beszélnek. Felkerestem ezt a nagyművelt vendéglőst. Nagyszakállú, páfeszés hitsorsos. Ön nyelven beszél? — kérdeztem tőle. A gazdám rámosolygott: Nem én. Csak héberül meg jiddisül. — És a tábla? — firtattam tovább. — Az sem zudik. Tényleg 70 nyelven beszélnek a vendéglőben. De nem én, hanem a... vendégeim.

MILYEN KICSI ÉS MÁRIS...

Egy zsidó áll a párisi utcán és egy nagyon gaznans gyermekocsiban egy feltűnően jól öltözött gyermeket tolnak.

— Ki ez a gyermek? — kérdi hitsorsosunk arra járótól.

— Ez a kis Rotschild.

— Milyen kicsi és máris Rotschild...